



Arbetsmarknadsutsikterna

VÅREN 2018 BLEKINGE LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018–2019



ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Text

Sandra Offesson, Jens Sandahl, Valdete Hashani,
Olle Ahlberg, Ida Karlsson och Shahab Mirbabaei,
Analysavdelningen

Eftertryck tillåten med angivande av källa.

Arbetsförmedlingen 2018-06-13

Innehåll

1	Sammanfattning	5
1.1	Fortsatt god svensk och internationell ekonomi	5
1.2	Prognos över sysselsättning och arbetslöshet	5
1.3	Arbetslöshetens sammansättning	6
1.4	Utmaningar på länets arbetsmarknad	6
2	Konjunkturläget i Blekinge	7
2.1	God internationell konjunktur ger kraft åt svensk ekonomi	7
2.2	Blekinge får utdelning av stark konjunktur	7
2.3	Varsel och lediga platser	8
3	Prognos över sysselsättning och arbetslöshet	9
3.1	Antalet sysselsatta fortsätter öka	9
3.2	Arbetslösheten fortsätter minska i länet	10
3.3	Stora regionala skillnader	11
4	Efterfrågan på arbetskraft	13
4.1	Fortsatta anställningsplaner hos länets arbetsgivare	13
4.2	Fortsatt höga bristtal i det privata näringslivet	14
4.3	Ansträngt rekryteringsläge för offentlig sektor	15
4.4	Bristen berör främst utbildad arbetskraft	17
4.4.1	Yrken med stor brist	18
5	Näringsgrenar	19
5.1	Industri	20
5.1.1	Fortsatt optimistiska framåtblickande indikatorer	21
5.1.2	Fortsatt höga anställningsplaner trots fallande efterfrågeutveckling	22
5.2	Byggverksamhet	22
5.2.1	Mycket gott stämningsläge bland länets byggföretag	23
5.2.2	Kompetensbristen ger bättre möjligheter för fler	24
5.3	Privata tjänster	24
5.3.1	Starka efterfrågeförväntningar inom flertalet delbranscher	25
5.4	Offentliga tjänster	29
5.4.1	Fler jobb inom offentlig tjänstesektor	30
5.4.2	Allvarlig brist inom den offentliga sektorn	30
5.5	Jord- och skogsbruk	32
6	Utbudet av arbetskraft	34
6.1	Invandring och utflyttning påverkar befolkningens storlek	34
6.2	Inflödet till arbetskraften fortsätter men avtar snabbt	35

7	Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen	37
7.1	Arbetslöshetens utveckling	37
7.2	Arbetslöshetens sammansättning.....	38
7.2.1	Fördjupningsruta: Ungdomsarbetslösheten minskar drastiskt i länet	40
7.3	Gruppen med kortast arbetslöshetstider gynnas mest av konjunkturen....	41
7.4	Andelen inskrivna som står nära arbetsmarknaden på historiskt låg nivå	42
7.5	Skillnader i utveckling för olika grupper inskrivna arbetslösa	44
8	<i>Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?</i>	45
9	Utmaningar på länets arbetsmarknad	47
9.1	Tre viktiga utmaningar	47
9.2	Stor obalans på arbetsmarknaden	47
9.3	Fortsatt svårt för personer med kort utbildning.....	48
9.4	Motverka långa tider i arbetslöshet	49
9.5	Utmaningarna på arbetsmarknaden kräver samarbete.....	49
	Bilagor.....	50
9.6	Bilaga 1 Metod och urval.....	50
9.7	Bilaga 2 Definitioner	52
9.8	Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning.....	53

1 Sammanfattning

1.1 Fortsatt god svensk och internationell ekonomi

Arbetsmarknaden i Blekinge kommer under 2018 och 2019 att få god draghjälp av en fortsatt stark svensk och internationell konjunktur. De goda utsikterna i världsekonomin driver tillväxten och påverkar länets industri positivt, men också andra sektorer som gynnas av goda exportmöjligheter. I vårens prognosundersökning som Arbetsförmedlingen bygger på intervjuer med länets arbetsgivare är det privata näringslivet i Blekinge fortsatt positiva kring möjligheterna till avsättning av sina varor och tjänster framöver, och en stor andel av företagen planerar också att utöka antalet anställda det kommande året.

Även byggkonjunkturen i länet är fortsatt stark med god orderingång. Behovet av fler bostäder, industrilokaler och utbyggd infrastruktur gör att utsikterna är goda framöver. De närmaste årens infrastruktursatsningar och upprustning av offentliga lokaler är skattefinansierade och därför mindre känsliga för svängningar i ekonomin, vilket säkerställer en hög efterfrågan många år framöver oavsett konjunktur. Även den demografiska utvecklingen skapar behov av ökad sysselsättning framöver.

1.2 Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta i Blekinge kommer fortsätta att öka, men den allt mer utbredda bristen på kvalificerad arbetskraft kommer att hämma utvecklingen. Prognosen är att sysselsättningen i länet kommer att öka med 850 personer 2018 och 600 personer 2019.

I ett riksperspektiv har länet en något svag arbetsmarknad, vilket till stor del beror på en befolkningsökning som inte är lika stark som i storstadsregionerna och att länets industrisektor påverkades mycket starkt av finanskrisen för snart tio år sedan. Länets byggföretag och industri går dock på högvarv vilket bidrar till ökad sysselsättning inom branscherna, vilket också ger nya arbetstillfällen i andra delar av näringslivet. En stor del av de nya jobben kommer fortsättningsvis att skapas inom privat tjänstesektor, men också inom offentlig sektor.

Parallellt med ett stort inflöde till arbetskraften har antalet inskrivna arbetslösa fortsatt att minska. Arbetsförmedlingen bedömer att utvecklingen fortsätter i samma riktning. Prognosen är att antalet inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen kommer att minska med drygt 400 personer fram till sista kvartalet 2019, vilket innebär att det kommer finnas 7 000 inskrivna arbetslösa i länet. Arbetslöshetsnivån beräknas till 9,7 procent sista kvartalet 2018 och till 9,3 procent sista kvartalet 2019. Motsvarande siffra för sista kvartalet 2017 var 10,1 procent.

1.3 Arbetslöshetens sammansättning

Arbetslösheten i Blekinge har minskat trendmässigt sedan 2013. Efterfrågan på arbetskraft i länet har varit stark och antalet inskrivna arbetslösa har minskat i takt med att efterfrågan ökat. Detta gäller dock inte för alla grupper. Samtidigt som arbetslösheten minskat relativt kraftigt för dem som står nära arbetsmarknaden så har arbetslösheten fortsatt att öka för de grupper som bedöms stå längre ifrån. Främst är det arbetslösa som saknar gymnasieutbildning och utomeuropeiskt födda som utgör en stor andel av de inskrivna arbetslösa i länet. Utvecklingen för de som står längre från arbetsmarknaden visar dock tendenser på att bromsa in, och har minskat sedan november 2017. Det goda läget på arbetsmarknaden bedöms fortsätta att gynna arbetslösa som står längre ifrån arbetsmarknaden under prognosperioden.

1.4 Utmaningar på länets arbetsmarknad

Den tydligaste signalen i vårens prognosrapport är den tilltagande bristen på kompetens i ett läge av stor efterfrågan på kvalificerad arbetskraft. Aldrig tidigare har så många arbetsgivare upplevt så påtaglig brist på arbetskraft vid rekrytering. Samtidigt har de inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen aldrig haft så omfattande behov av stöd och insatser. Trots många inskrivna arbetslösa är tillgången på kvalificerad arbetskraft liten och utvecklingen leder till en ökad obalans på arbetsmarknaden. Det är viktigt att förstärka de arbetslösas position på arbetsmarknaden för att förbättra tillgången på arbetskraft framöver. En viktig åtgärd är därför att fortsätta stärka Arbetsförmedlingens arbete inom vägledning och ytterligare intensifiera arbetet med studiemotiverande insatser. Den stora bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens är en utmaning som kräver olika breda lösningar, och det bygger på samverkan mellan Arbetsförmedlingen, kommuner, näringsliv och andra aktörer.

De senaste årens starka jobbtillväxt kommer inte alla grupper till del. Arbetslösheten är fortsatt hög bland dem som saknar en gymnasieutbildning och bland utrikes födda. En gymnasieutbildning är i princip något som är obligatoriskt på svensk arbetsmarknad numera, och för dem med kort utbildning är det fortsatt svårt att etablera sig. Sysselsättningen är bestående låg för gruppen som saknar en gymnasieutbildning och arbetslösheten avsevärt högre än för grupper med övriga utbildningsnivåer. Samtidigt ökar långtidsarbetslösheten för gruppen. Det är viktigt att förhindra att personer hamnar i långa tider av arbetslöshet och att öka möjligheterna för dem som varit arbetslösa länge att komma ut i arbete. Att vägleda fler arbetssökande till utbildning som leder till jobb är därför centralt, men subventionerade anställningar är också ett viktigt verktyg för arbetsmarknadspolitiken.

Utmaningarna på länets arbetsmarknad ställer allt större krav på arbetsmarknadspolitiken. Men i förlängningen ökar också kraven på andra politikområden såsom utbildnings-, bostads- och näringspolitik. Arbetsförmedlingen behöver fortsätta och fördjupa samverkan och samarbetet med andra strategiskt viktiga aktörer i Blekinge för att kunna bemöta de aktuella utmaningarna på länets arbetsmarknad.

2 Konjunkturläget i Blekinge

2.1 God internationell konjunktur ger kraft åt svensk ekonomi

De senaste åren har den svenska ekonomin varit i stark tillväxt och har den senaste tiden fått extra draghjälp av en stark global konjunktur. Under 2017 fortsatte högkonjunkturen i den svenska ekonomin och den förstärktes med hjälp av ökade exportmöjligheter. För 2018 och 2019 förväntas den ekonomiska aktiviteten i världen ha en fortsatt positiv utveckling, men med något avtagande tillväxttakt.

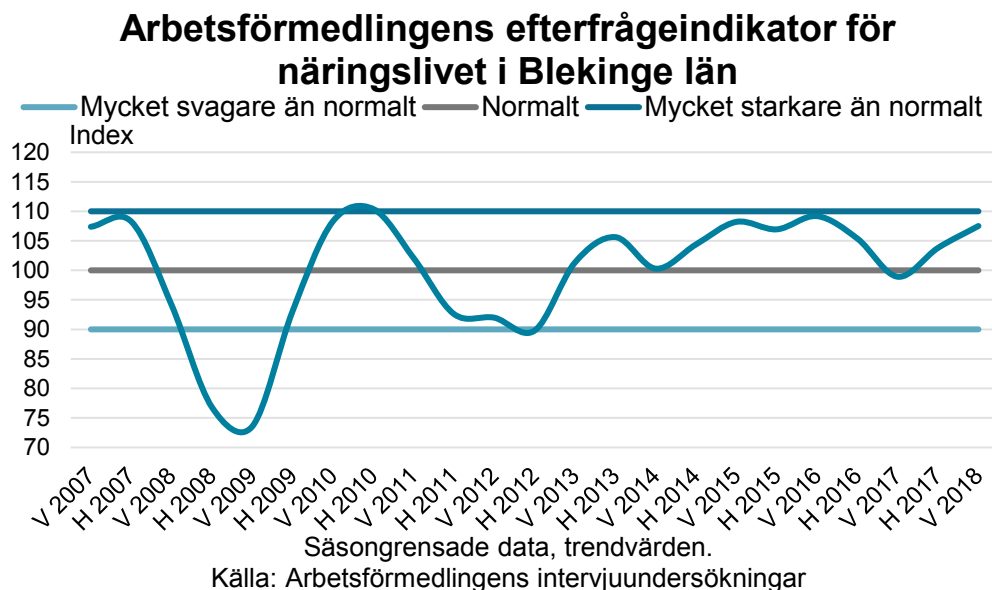
Från slutet av 2017 och hittills under 2018 har den svenska ekonomin varit fortsatt stark. Tillväxten och aktiviteten i ekonomin har varit gynnsam under en längre period och Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar på en fortsatt optimism hos de privata arbetsgivarna. Anställningsplaner hos arbetsgivarna väntas vara fortsatt expansiva de kommande två åren, och hushållen ser positivt både på den egna privatekonomin och på den ekonomiska utvecklingen i landet. Detta betyder att förutsättningarna för en fortsatt positiv utveckling av både ekonomisk tillväxt och sysselsättning är goda.

2.2 Blekinge får utdelning av stark konjunktur

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning fångas konjunkturläget upp genom att deltagande företag får svara på hur de ser på den framtida efterfrågan av sina varor och tjänster. Genom Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator fås ett index utifrån svaren från ett representativt urval av företag i det privata näringslivet i länet och deras bedömning av utvecklingen det kommande halvåret. Det normaliserade värdet för indexet är 100, vilket tyder på en normal tillväxt i den regionala ekonomin. Nivåer på över 110 tyder på en regional tillväxt mycket över det normala, och nivåer under 90 tyder på en tillväxt mycket under det regionala genomsnittet.

Efterfrågeindikatorn som redovisas nedan visar att de privata arbetsgivarna i Blekinge har stärkts i sin framtidsoptimism. Stämningläget bland företagen i vårens intervjuundersökning ger uttryck för ett starkare läge än normalt. Sedan våren 2013 har efterfrågeindikatorn uppvisat en relativt hög nivå, bortsett från ett par dippar. Detta tyder på en god regional tillväxt.

På ett generellt plan är alltså konjunkturen i landet fortsatt stark, och Blekinge är inget undantag utan även här återfinns en god tillväxttakt. Bilden bekräftas även av att arbetsgivarna i länets privata näringsliv har redovisat fortsatt expansiva anställningsplaner i vårens prognosundersökning.



2.3 Varsel och lediga platser

Ytterligare tecken på hur efterfrågan av arbetskraft utvecklas är talen för varsel om uppsägningar från arbetsgivare. Konjunkturläget påverkar i stor grad hur många personer som varslas om uppsägning. Sedan år 2007 har antalet varsel i länet legat i snitt på knappt 80 personer i månaden. Det kan jämföras med antalet varsel den senaste tolv månadersperioden, som har legat i snitt på 40 personer per månad.

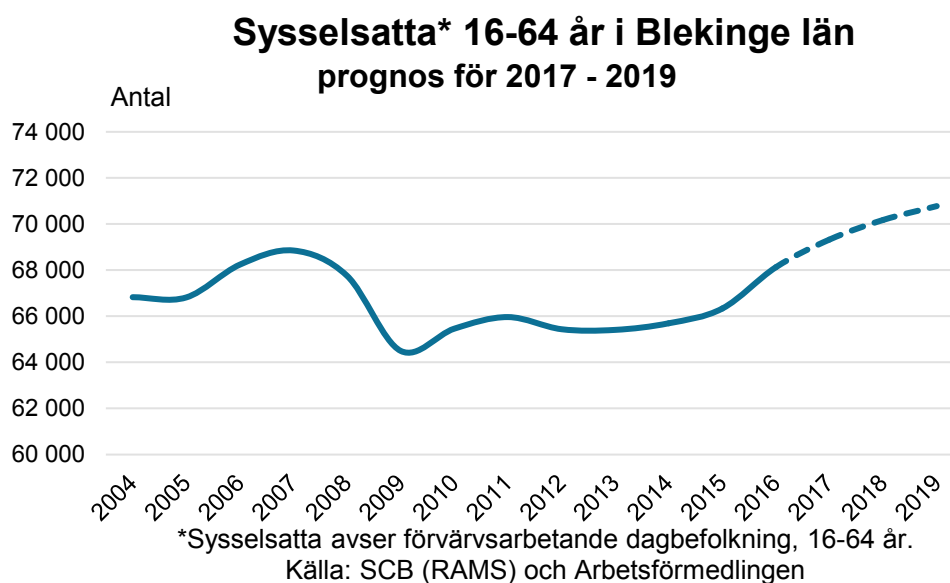
Hur antalet lediga platser som anmäls till Arbetsförmedlingen varierar kan också ge en indikation på hur konjunkturen utvecklas sig.¹ I fallet med platser som anmäls till Arbetsförmedlingen tyder en ökning av anmälningar på att det finns en ökad efterfrågan på arbetskraft. Det senaste året har antalet nyanmällda platser i snitt varit drygt 1 500 per månad i länet, vilket kan jämföras med medelvärdet de senaste tio åren per månad på drygt 1 050 platser. De senaste 12 månaderna har det totalt anmälts drygt 18 300 nya platser till Arbetsförmedlingen i Blekinge. De branscher som anmält flest lediga platser är vård och omsorg, och företagstjänster. I övrigt är det ett brett inflöde av platser över samtliga näringsgrenar.

¹ Syftet med platsannonseringen är primärt att underlätta matchningen på arbetsmarknaden och inte för statistikproduktion. Det finns därför anledning att vara försiktig med att oreflekterat använda platsstatistiken som en mätare av efterfrågeutbud på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens andel av de lediga platserna varierar över tid och konjunktur. Annonseringsreglerna är generösa och annonseringskulturen dynamisk.

3 Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

3.1 Antalet sysselsatta fortsätter öka

Många olika faktorer spelar in när det kommer till sysselsättningsutvecklingen. Arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft och det rådande utbudet på arbetskraft påverkar sysselsättningen. Därmed har även konjunkturläget en betydande roll i och med att det styr näringslivets efterfrågan. Utveckling av teknologi och olika hjälpmedel, kapacitetsutnyttjande och eventuell brist på arbetskraft har också en inverkan på hur sysselsättningen utvecklar sig. Under en period har antalet sysselsatta i länet varit i princip oförändrat, men har på senare år tagit fart. Utvecklingen sedan det stora tappet i sysselsättning år 2008 har flera förklaringsfaktorer. Bland annat beror den på att industrin inte återhämtade tappad sysselsättning, men beror även på att befolkningen i länet ökat relativt svagt. När antalet personer i befolkningen ökar, så ökar även efterfrågan på varor och tjänster. En viktig komponent för att sysselsättningen har ökat de senaste åren är inflödet utav utrikes födda.



Knappt 67 500 personer mellan 16-64 år var under 2016 sysselsatta i länet. Den största sysselsättningsökningen mellan 2015 och 2016 var inom gruppen 25-34 år. Utifrån det rådande konjunkturläget och Arbetsförmedlingens intervjuundersökning bedöms sysselsättningen öka under 2018 med 850 personer. För 2019 bedöms sysselsättningen öka med 600 personer. Anledningen till att tillväxttakten avtar beror på den ökande arbetskraftsbristen som råder. Även de skärpta reglerna för migrationen har en inverkan, där påfyllnaden genom invandring har motverkat att pensionsavgångarna inte blir lika starkt kännbara. En annan demografisk aspekt i sammanhanget är att antalet unga som träder in på arbetsmarknaden inte är lika många i förhållande till de pensionärer som lämnar den. Konsekvensen är att sysselsättningen inte ökar mer trots att konjunkturen och arbetsmarknaden är stark.

3.2 Arbetslösheten fortsätter minska i länet

Sedan sista kvartalet 2013 har antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen i Blekinge minskat. Befolkningen, till följd av migrationen, har däremot ökat i länet i sin helhet under samma period. Arbetslösheten påverkas till stor del av dessa faktorer.

Mellan 2010 och 2016 har arbetskraften² ökat med cirka 3 000 personer, och då det handlar det främst om utrikes födda personer. Konjunktur- och strukturförändringar har påverkat de senaste årens förändringar i arbetslösheten, men i synnerhet har den påverkats av utbudet på arbetskraft. Länet har haft en befolkningstillväxt som i sin tur har resulterat i en ökad sysselsättningstillväxt och en minskad relativ arbetslöshet. Under sista kvartalet 2016 var den relativa arbetslösheten 10,3 procent, vilket kan jämföras med samma kvartal under 2013 då den relativa arbetslösheten var 11,2 procent. Den relativa arbetslösheten förväntas minska stabilt som resultat av fler arbetstillfällen i länet under prognosperioden. Under det sista kvartalet för 2018 förväntas den relativa arbetslösheten vara 9,7 procent och för samma period under 2019 förväntas den vara 9,3 procent.

Antalet inskrivna arbetslösa förväntas fortsätta att minska under prognosperioden 2018-2019, vilket kan utläsas i diagrammet nedan. Cirka 7 500 personer var inskrivna sista kvartalet 2017. Antalet inskrivna arbetslösa bedöms minska med drygt 200 personer 2018 och lika många 2019. Det betyder att antalet inskrivna arbetslösa kommer att uppgå till 7 000 personer fjärde kvartalet 2019.

För gruppen inrikes födda är antalet inskrivna arbetslösa historiskt låga, och bedöms fortsätta att sjunka. Motsvarande siffror för de utrikes födda ser annorlunda ut, där nivåerna är jämförelsevis höga. Till följd av flyktingströmmen, med sin topp under 2015, steg antalet inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Det finns fortfarande eftersvallningar i arbetslöshetsutvecklingen i samband med att många asylsökande skrevs in i etableringsuppdraget, vilket kulminerade i länet under hösten 2016. Dock med anledning av att antalet personer som invandrar har minskat och förväntas att bromsas ytterligare så sjunker även antalet inskrivna som är utrikes födda.

² Förändringen av sysselsatt nattbefolkning plus förändringen av antalet arbetslösa.

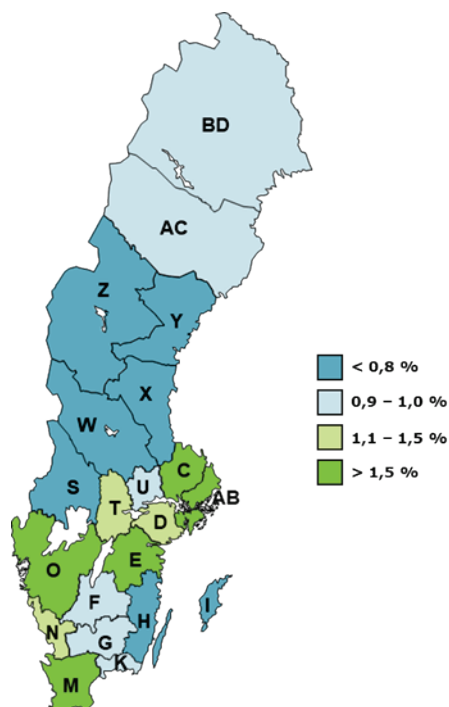


3.3 Stora regionala skillnader

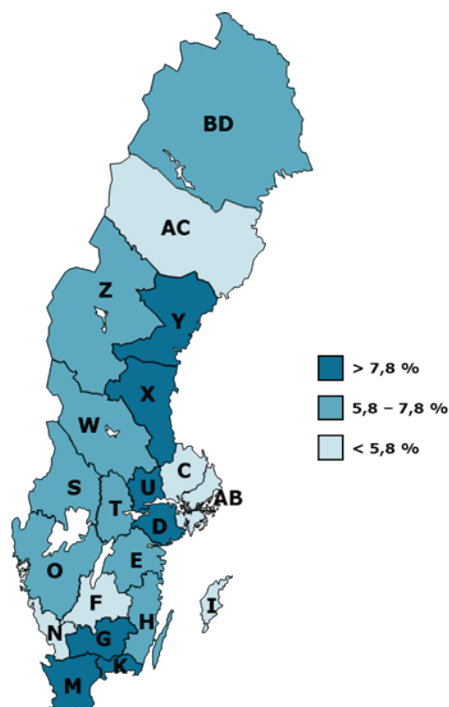
Sett till utvecklingen kring arbetslöshet och sysselsättning finns det stora skillnader mellan Sveriges olika län. Orter med en högskola eller universitet har generellt ett större inflöde av personer i yngre åldrar. Fortsättningsvis har den starka urbaniseringsprocessen en inverkan, och den bidrar till att många inte nödvändigtvis söker arbete på den orten de har utbildat sig på, utan flyttar några av de större städerna. Detta resulterar i att storstäderna har ett klimat som är gynnsamt för att företag ska kunna utvecklas eller etableras. Med fler personer innebär det även mer människor som ska nyttja välfärdstjänster, men även privat konsumtion. Den här strukturen driver utvecklingen på arbetsmarknaden, och den blir som mest påtaglig i de tre största storstadsregionerna (Malmö, Göteborg och Stockholm). Den andra sidan av den här utvecklingen innebär att många av Sveriges orter har en befolkningsminskning. Företagsklimatet blir således sämre, på grund av ett minskande underlag på arbetskraft, samt att vård och omsorg har svårare att hitta personal. Mycket pekar även på att urbaniseringsprocessen framöver kommer vara fortsatt stark.

Antalet sysselsatta förväntas att öka i riket under 2018 med 78 000 personer, för att sedan år 2019 öka ytterligare med drygt 67 000 personer. Storstadslänen Skåne, Västra Götaland och Stockholms län förväntas stå för den kraftigaste relativa sysselsättningsökningen under perioden. I samtliga län bedöms antalet inskrivna arbetslösa gå ned sista kvartalet 2019. Bland storstadslänen förväntas den största nedgången vara i Västra Götalands län och Skåne.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2018 och kvartal 4 2019



Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2019



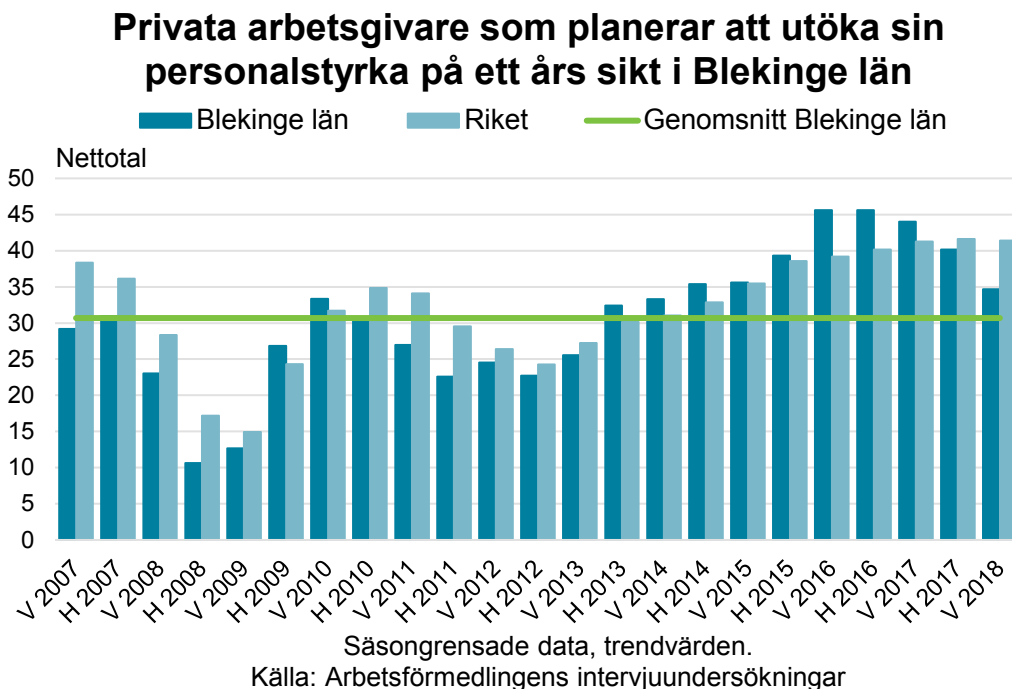
AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbottn

4 Efterfrågan på arbetskraft

Enligt vårens prognos är anställningsplanerna hos det privata näringslivet fortsatt stora och den upplevda bristen vid rekryteringar är fortsatt hög. Parallellt med detta ökar obalansen på arbetsmarknaden där andelen med kort utbildning ökar bland de inskrivna arbetslösa och arbetsgivarna efterfrågar allt mer utbildad personal.

4.1 Fortsatta anställningsplaner hos länets arbetsgivare

En stor andel av företagen i Blekinge län planerar att utöka sin personalstyrka på både ett och två års sikt. Diagrammet nedan visar andelen företag som, enligt Arbetsförmedlingens prognosundersökning, avser att utöka antalet anställda under det kommande året uttryckt i netttotal.³ Nettoandelen 33 procent av företagen planerar att utöka sin personalstyrka, vilket innebär att anställningsplanerna är fortsatt stora i länet. Sedan hösten 2013 har andelen företag som planerar att utöka sin personalstyrka överstigit genomsnittet för länet. Andelen privata arbetsgivare som planerar att utöka personalstyrkan i länet är lägre än nettoandelen i riket. Tidigare har anställningsplanerna i länet varit större än i riket, och de expansiva anställningsplanerna under 2016 och 2017 har resulterat i att en större andel av företagen uppger att de inte planerar en oförändrad personalstyrka de kommande året. Då många arbetsgivare har fortsatt stora planer att rekrytera personal kan vi vänta oss en ökning av antalet sysselsatta i hela länet under prognosperioden.

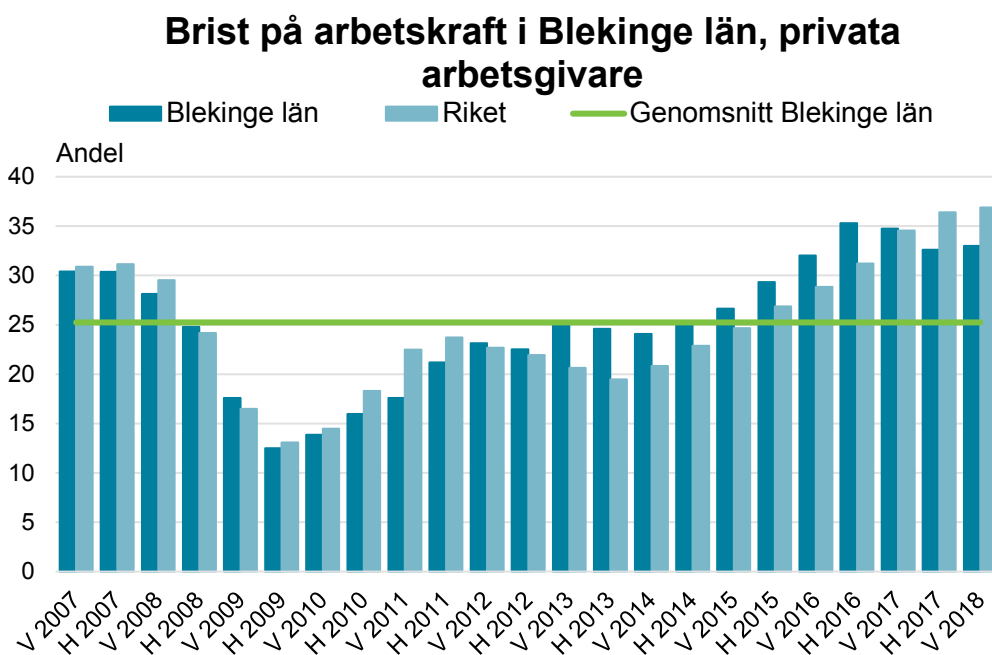


³ Netttotal visar skillnaden mellan andelen företag som bedömer att de skall öka antalet anställda och andelen som tror på minskat antal anställda. Arbetsgivarna har också möjlighet att uppge oförändrad sysselsättning. Siffran kan alltså variera mellan +100 och -100.

Samtliga näringsgrenar inom det privata näringslivet planerar att utöka sin personalstyrka det kommande året. De mest optimistiska anställningsplanerna har arbetsgivare inom information och kommunikation (65 procent) följt av finansiell verksamhet och företagstjänster (52 procent), utbildning, byggverksamhet (52 procent) samt industri (36 procent).⁴

4.2 Fortsatt höga bristtal i det privata näringslivet

Parallellt med fortsatt expansiva anställningsplaner upplever fler än 3 av 10 privata arbetsgivare i länet brist på arbetskraft vid rekrytering det senaste halvåret. Blekinge har upplevt bristtal högre än genomsnittet för länet sedan våren 2015 och vårens undersökning är inget trendbrott. Den upplevda bristen på arbetskraft i länet överstiger rikets nivå våren 2015 till våren 2017, men har därefter visat en lägre upplevd brist än riket.



Säsongrensade data, trendvärden.

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Den störst upplevda bristen i länet återfinns bland arbetsgivare inom näringsgrenarna skogsbruk (75 procent), byggverksamhet (75 procent), information- och kommunikation (50 procent) samt utbildning, vård och omsorg (49 procent).

Den upplevda bristen avser kvalificerad arbetskraft och påverkar rekryteringarna i länet. Drygt 4 av 10 arbetsgivarna uppger i vårens prognosundersökning att en konsekvens är att rekryteringstiderna tog längre tid än normalt, vilket innebär att arbetsgivarna har svårt att utöka sin personalstyrka samt ersättningsrekrytera i önskad takt. 18 procent av arbetsgivarna fick sänka kraven på utbildning och cirka en tredjedel av

⁴ Samtliga procentsatser är uttryckta i netttotal.

arbetsgivarna fick sänka kraven på yrkeserfarenhet vid rekrytering. Närmare 3 av 10 arbetsgivare uppger också att de inte lyckades rekrytera. Samtidigt ökar också den dolda bristen där 14 procent av arbetsgivarna uppger att de inte ens försökte rekrytera till följd av arbetskraftsbristen jämfört med tidigare undersökningar.

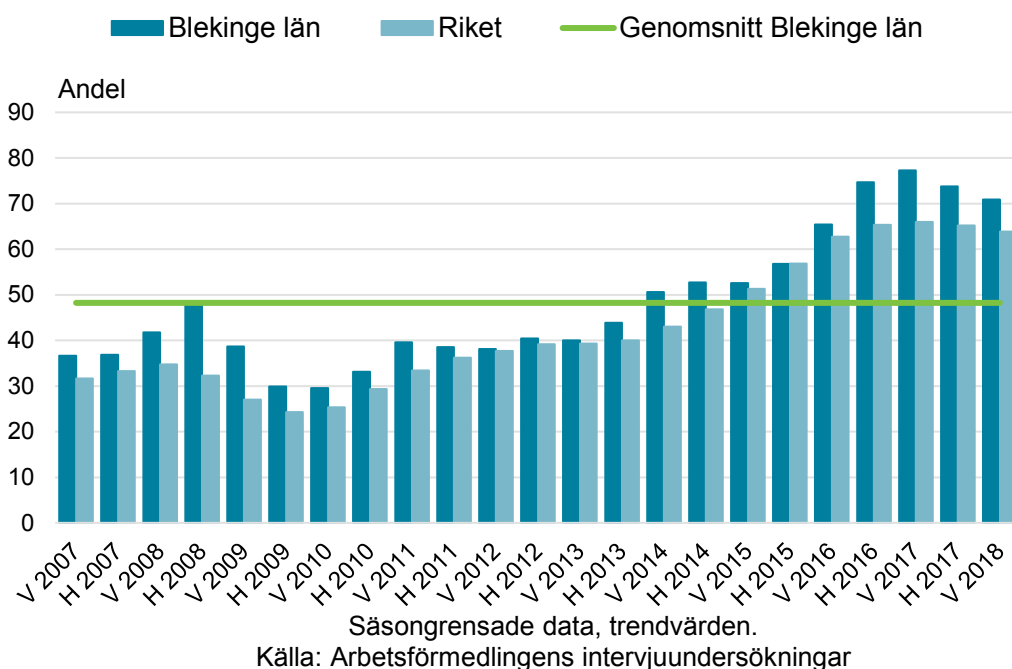
Vårens prognosundersökning visar att bristen på kvalificerad arbetskraft medför konsekvenser för 99 procent av de arbetsställen som upplevt brist vid rekrytering. 1 av 3 arbetsgivare fick tacka nej till order, för närmare hälften av arbetsgivarna fick befintlig personal arbeta mer och var femte arbetsgivare uppger att produktionen eller servicen minskar. Mer än 2 av 10 arbetsgivare fick skjuta upp planerad expansion till framtiden och 2 av 10 arbetsgivare fick hyra in personal från bemanningsföretag.

Bristen på utbildad arbetskraft medför att rekryteringsläget kommer att bli besvärligt på både kort och lång sikt. På kort sikt har inslaget av utländska entreprenörer inom till exempel bygg- och anläggning samt transport kompenserat för bristen på arbetskraft. Inom it- och teknikområdet har arbetsgivare lagt ut uppdrag på företag i andra länder, som till exempel Indien, för att råda bot på kompetensbristen i landet. Det sker också en arbetskraftsinvandring inom exempelvis it, tillverkningsindustri samt hotell och restaurang för att avhjälpa bristen. För att bromsa utvecklingen mot en ökad brist på lång sikt behöver utflödet från det reguljära utbildningssystemet dimensioneras mot bristyrken.

4.3 Ansträngt rekryteringsläge för offentlig sektor

Inom offentlig sektor visar vårens prognosundersökning att bristen på arbetskraft är påtaglig och rekryteringsläget är ansträngt. Andelen offentliga arbetsgivare i länet som upplever brist på arbetskraft vid rekrytering är 71 procent. I diagrammet nedan framkommer att den upplevda bristen bland offentliga arbetsgivare i länet överstigit riket vid de fem senaste mätningarna. Den upplevda bristen överstiger genomsnittet för länet sedan våren 2014.

Brist på arbetskraft i Blekinge län, offentliga arbetsgivare



Av vårens prognosundersökning framkommer att det främst är landsting och kommuner som upplever en stor brist på arbetskraft vid rekrytering. Bristtalen är så höga och påverkar så stora yrkesgrupper att det går att tala om en generell arbetskraftsbrist i kommuner och landsting de kommande åren. Utmaningarna för offentliga verksamheter tilltar också framöver som följd av en förändrad demografi där andelen unga och andelen äldre i befolkningen ökar, vilket ställer allt högre krav på välfärdssektorn.

Den upplevda bristen på arbetskraft har påverkat rekryteringar för offentliga verksamheter det senaste halvåret genom att närmare 4 av 10 arbetsgivare upplever att rekryteringstiderna tog längre tid än normalt, och närmare 1 av 3 arbetsgivare lyckas inte rekrytera. Det är stora pensionsavgångar inom offentlig verksamhet och rekryteringsproblemen medför att arbetsgivarna får allt svårare att upprätthålla och utöka sina personalstyrkor. Närmare 1 av 4 arbetsgivare uppgav att de fick erbjuda högre löner för att lyckas rekrytera, och drygt en tredjedel av arbetsgivarna uppgav att de fick sänka krav på utbildning och på yrkeserfarenhet.

Vårens prognosundersökning visar att bristen på arbetskraft medfört konsekvenser för 98 procent av de offentliga arbetsgivarna. Hälften av arbetsgivarna uppger att befintlig personal fick arbeta mer och drygt var tredje arbetsgivare uppger att produktionen eller servicen minskar. Ytterligare en konsekvens av rekryteringsproblemen är att närmare 1 av 4 arbetsgivare upplever att kvaliteten i servicen till allmänheten försämras. Det innebär att framför allt många kommuner kommer få det svårt att upprätthålla servicenivån i sina verksamheter framöver.

Då bristen på arbetskraft är utbredd inom flertalet stora yrken kommer rekryteringsläget att bli mycket bekymmersamt de kommande åren. Bristen på utbildad arbetskraft är så stor att den bedöms hämma sysselsättningsutvecklingen inom framförallt den kommunala sektorn. Samtidigt är det svårare för offentliga arbetsgivare att sänka kraven på utbildning då en stor andel av yrkena kräver legitimation. Det är också svårt att hitta kortsiktiga lösningar för bristsituationen eftersom den grundar sig i att för få utbildar sig till yrken inom pedagogik, hälso- och sjukvård, samt socialt arbete.

I takt med att bristtalen ökat markant har många offentliga arbetsgivare försökt mildra bristsituationen genom en ökad specialisering. Den kompetens som finns nyttjas då på ett mer effektivt sätt och uppgifter som kan utföras av andra yrkesgrupper eller kompetenser kartläggs. Exempel på detta kan vara att skapa nya och enklare tjänster i inom vården och utbildningsväsendet i form av vårdadministratörer eller utbildningsadministratörer för att avlasta läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och lärare. Arbetsväxlingen skapar på så sätt ett utrymme och förbättrar förutsättningar för personal att ägna mer tid och energi åt sina kärnuppgifter. Ett annat sätt att hantera situationen har varit att rekrytera bristyrken som exempelvis läkare och tandhygienister från andra länder.

4.4 Bristen berör främst utbildad arbetskraft

De ökade bristsituationen för både privata och offentliga arbetsgivare kan förklaras av en längre period med stark efterfrågan på arbetskraft, vilket inneburit att antalet arbetslösa blivit färre. Med tiden har andelen inskrivna arbetslösa som har en kort utbildningsbakgrund ökat, och en stor andel av de inskrivna arbetslösa har därför inte den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar. Detta märks bland annat genom att antalet rekryteringar från arbetslösa fortsätter att minska medan antalet rekryteringar bland redan sysselsatta ökar.⁵ För yrken där det råder brist på arbetskraft gäller generellt att kraven på utbildning är högre och då ofta på eftergymnasial nivå, men omfattar också yrken med bakgrund i gymnasieskolans yrkesprogram.

Bristen på utbildad arbetskraft kan också förklaras av för små utbildningsvolymmer. Utflödet från det reguljära utbildningssystemet täcker inte det behov som finns på arbetsmarknaden, och problemet är flerdimensionellt. Dels väljer för få elever en yrkesinriktad gymnasieutbildning, samtidigt som utbudet av utbildningsinriktningar på både gymnasiet och högskolan inte är anpassade efter det behov som finns på arbetsmarknaden. Detta gör att det finns stora behov av utbildningsinsatser på vuxenskolan i form av grundläggande yrkes-, omställnings- och vidareutbildningar.

Arbetsförmedlingen försöker att hejda utvecklingen med snabbt ökande bristtal. När det gäller yrkesgrupper på gymnasial nivå sker detta genom arbetsmarknadsutbildningar och utbildningar inom vuxenutbildningen, vilka inriktas mot bristyrken. När det gäller yrkesgrupper på eftergymnasial nivå är det främst genom arbetet med att rusta nyanlända med eftergymnasial utbildning som arbetsmarknadspolitiken har möjlighet att stävja bristen i större volymer. Yrkeshögskolan är också en viktig aktör

⁵ Enligt SCB, Rekryteringstabeller (AKU).

när det gäller eftergymnasial utbildning, och ökade volymer inom utbildningsformen bidrar till att motverka kompetensbristen i stort.

Ett ansvar ligger också på utbildningspolitiken och utbildningsväsendet gällande arbetskraftsförsörjningen, framför allt på längre sikt. Dimensionering av utbildningar efter det behov som finns på arbetsmarknaden är ofrånkomligt om bristen ska tyglas. Regeringens kunskapslyft⁶ är ett viktigt steg i rätt riktning, men det behövs också kärnfulla insatser i form av studie- och yrkesvägledning för att få fler unga att söka de utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå där behovet av arbetskraft är störst.

Arbetsgivare har möjlighet att påverka anställningsvillkor, arbetsmiljö, arbetstider och lönevillkor för att yrken och arbetsplatser ska bli mer attraktiva. Ett aktivt förändringsarbete är en förutsättning för att trygga arbetskraftsförsörjningen för en rad yrken på lång sikt. Den rådande strukturomvandlingen i form av digitalisering och robotisering gör att även redan yrkesverksamma behöver utbildning för att klara omställningen. Ett livslångt lärande blir allt viktigare på arbetsmarknaden och arbetsgivare behöver därför ta ansvar för sina anställdas fortbildning.

4.4.1 Yrken med stor brist

Yrkesområden där bristen på arbetskraft och kompetens kommer att vara som störst under prognosperioden:

- Läraryrken
- Yrken inom omvårdnad, hälso- och sjukvård
- Yrken inom socialt arbete
- Yrken inom bygg och anläggning
- Yrken inom teknik och it
- Kvalificerade yrken inom industrin
- Några yrken inom tjänster och service

⁶ Kunskapslyftet omfattar 70 000 platser i yrkesvux och lärlingsvux.

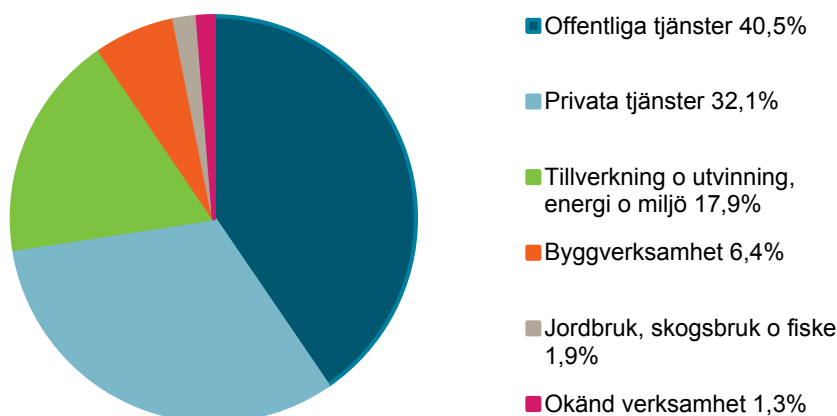
5 Näringsgrenar

I följande avsnitt redovisas bedömningen för branschernas sysselsättningsutveckling för prognosperioden 2018 och 2019. Analyserna bygger på svaren från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning som gjordes för samtliga näringsgrenar i Blekinge våren 2018.

Länet har präglats av en positiv sysselsättning ända sedan 2013. Även under 2016 ökade antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år i länet och då med drygt 2 120 personer, varav 1 200 män och 920 kvinnor. Totalt var det 67 460 sysselsatta i Blekinge län i slutet av 2016. Den största sysselsättningsökningen återfinns inom offentliga tjänster och privata tjänster, läs mer i respektive näringsgrens kapitel.

Diagrammet nedan illustrerar andelen förvärvsarbetande per näringsgren i länet. Blekinge län har en varierad näringsstruktur där de mest framträdande näringsgrenarna återfinns inom offentlig sektor, privata tjänster och industri.

Näringsgrensstrukturen i Blekinge län



Källa: SCB, RAMS 2016 dagbefolkning 16 -64 år

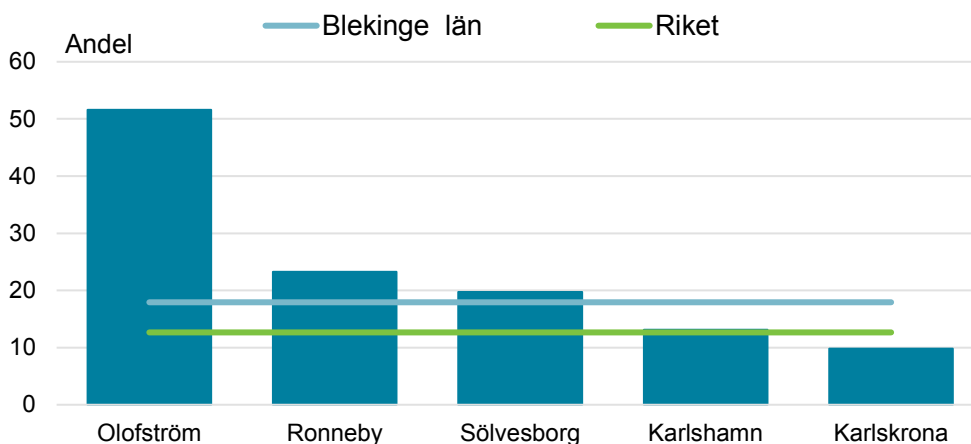
Under vårens intervjuundersökning har länets arbetsgivare uppvisat en starkare framtidstro jämfört med hösten. En fortsatt positiv bild vad gäller länets efterfrågeutveckling tillsammans med ökade personalbehov inom flera branscher skapas det goda förutsättningar för en ökad sysselsättningsökning även under den kommande prognosperioden. Bedömningen är att länets sysselsättning ökar med totalt 1 450 personer under 2018 och 2019. Jobbtillväxten kommer att fortsätta vara störst inom länets offentliga tjänstesektor samt inom den privata tjänstenäringen, men takten kommer att hållas tillbaka av de höga arbetskraftsbristnivåerna som råder i såväl länet som hela landet.

5.1 Industri

Industriföretagen utgör en viktig del av sysselsättningen i Blekinge län då nästan 12 100 personer arbetade inom näringsgrenen i slutet av 2016, vilket motsvarar 17,9 procent av länets totala sysselsättning. Näringsgrenen är klart mansdominerad då 93 procent av de sysselsatta är män. Länets industrissysselsättning bör dock värderas något högre då man i många fall också köper in tjänster och sysselsätter personer som statistiskt sett faller in under andra branscher. I riket uppgår andelen sysselsatta inom industrin till cirka 13 procent.

Näringsgrenen består av tillverkningsindustri, energi- och vattenförsörjning samt avfallshantering och återvinning. Industrin i Blekinge län har sin tyngdpunkt inom tillverkning av motorfordon med sin kärna i Olofström. Även maskin- och elektroniktillverkning utgör en stor del inom industrinäringen i länet. Det är också stora variationer vad gäller industrins betydelse för respektive kommun, som diagrammet nedan visar. Störst andel sysselsatta inom industrin har Olofströms kommun med närmare 52 procent. Därmed placerar kommunen sig på andra plats bland mest industrissysselsatta kommuner i Sverige. Lägst andel sysselsatta inom industrin har Karlshamn och Karlskrona, med 13,1 respektive 9,8 procent.

Andel förvärvsarbetande* inom industrin per kommun i Blekinge län 2016



*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

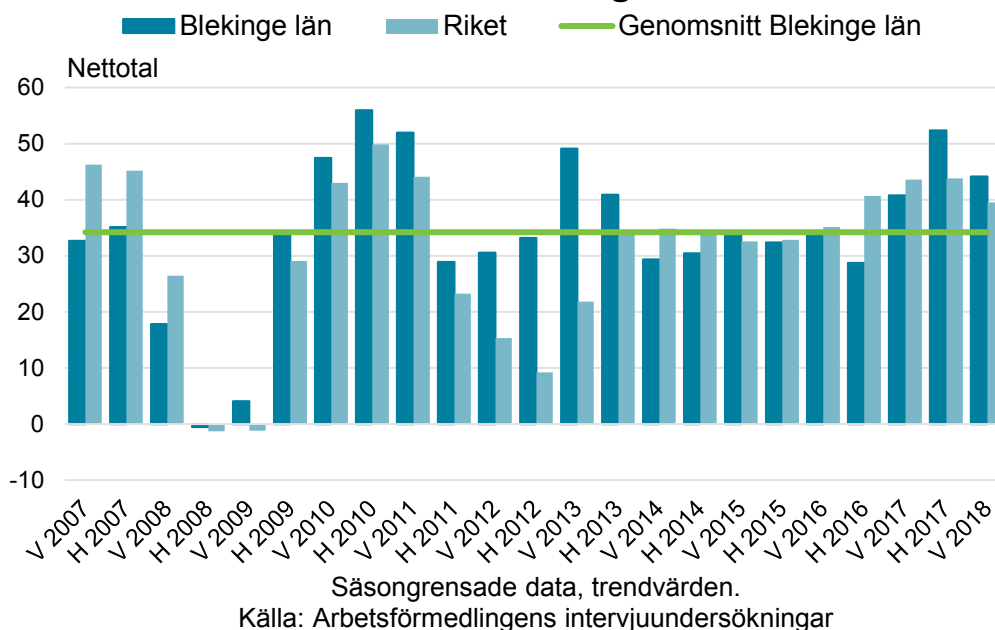
Källa: SCB (RAMS)

5.1.1 Fortsatt optimistiska framåtblickande indikatorer

Industrin utgör en mycket viktig del för tillväxten och därmed utvecklingen för sysselsättningen i länet. Industrin har haft två rekordstarka år bakom sig som en effekt av landets goda exportmöjligheter. Den ekonomiska tillväxten i Sverige och världen ger positiva effekter på industrins efterfrågan i länet även i de framåtblickande indikatorerna. Ingången av 2018 har signalerat en något dämpad bild inom tillverkningsindustrin, som till viss del har återhämtat sig under april månad.⁷

Även Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar på en konjunkturrell mognad i vårens intervjuundersökning. Förväntningsläget inom länets industri har fallit med 8,2 enheter jämfört med hösten 2017 (se diagram nedan). Värt att notera är att det är en låg andel av arbetsgivarna som tror på en minskad efterfrågeutveckling, merparten tror på en oförändrad eller ökad efterfrågan inom de närmste sex månaderna. Förväntningsläget ligger därmed också kvar över det historiska genomsnittet vilket indikerar ett klart starkare stämningsläge än normalt i länet.

Förväntningsläget inom industrin för kommande sex månader i Blekinge län



Vidare visar vårens undersökning på att kapacitetsutnyttjandet inom industrin minskat jämfört med hösten 2017, även om nivåerna är fortsatt höga. Nu uppger 57,5 procent av arbetsgivarna att man kan öka produktionen med högst 10 procent innan man behöver utöka personalstyrkan. Att kapacitetsutnyttjandet faller tillbaka ligger dock väl i linje med en något avtagande efterfrågeutveckling inom näringsgrenen.

⁷ Konjunkturbarometern, april 2018

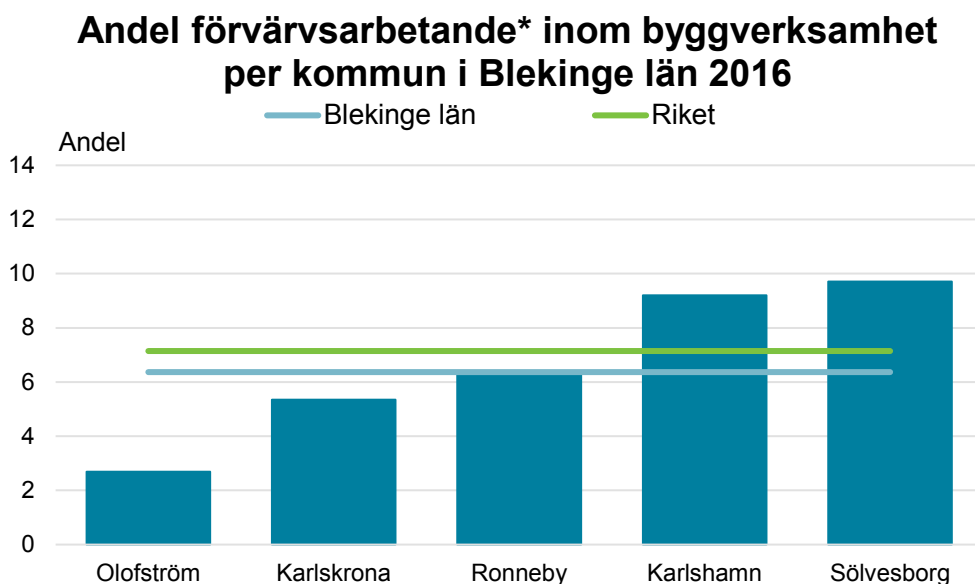
5.1.2 Fortsatt höga anställningsplaner trots fallande efterfrågeutveckling

Den goda efterfrågeutvecklingen och höga kapacitetsutnyttjandet innebär att många arbetsgivare behöver anställa mer personal. I vårens undersökning visar arbetsgivarna inom näringsgrenen på tydliga indikationer på rekryteringsbehov. Inom industrin finns även ett underliggande rationaliseringstryck och produktionen automatiseras och effektiviseras konstant. Detta påverkar också efterfrågan på arbetskraft.

I takt med det senaste årets förstärkning av den industriella konjunkturen har även den upplevda bristen på arbetskraft ökat i vårens intervjuundersökning, jämfört med hösten 2017. Nu anger mer än var fjärde arbetsgivare att det har funnits svårigheter att hitta den kompetens som eftersökts. Bristen på arbetskraft är dock inte generell utan de yrken som anges som bristyrken har ofta ett djupare kunskapsinnehåll och då gärna i kombination med erfarenhet eller andra kompetenser. Många yrken som är svåra att rekrytera till återkommer från tidigare prognosperioder. Här följer några exempel på yrken som uppgetts vara svårare att rekrytera till i vårens intervjuundersökning: tekniker och ingenjörer, gasskärare och svetsare med flera och mer avancerade svetslicenser samt erfarna maskinställare och maskinoperatörer.

5.2 Byggverksamhet

Byggbranschen sysselsätter nästan 4 300 personer, vilket utgör 6,4 procent av de förvärvsarbetande i åldern 16-64 år i Blekinge län. Det är något lägre andel än för riket som helhet där andelen ligger på 7,1 procent. Verksamheten är den mest mansdominerande av samtliga branscher där cirka 93 procent av de anställda i Blekinge län utgörs av män.

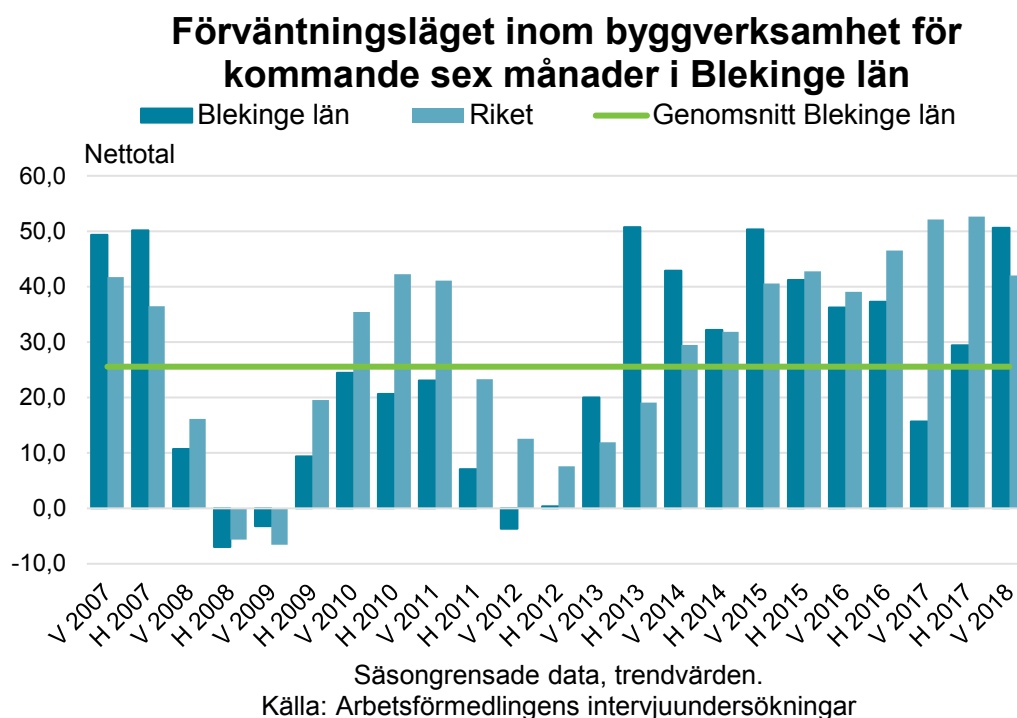


*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.
Källa: SCB (RAMS)

Sett över länet finns störst andel sysselsatta i Sölvesborg och Karlshamn med 9,7 respektive 9,2 procent inom byggverksamheten medan Olofström, som är en industri-
tunga kommun, har en avvikande låg andel på 2,7 procent. Olofström är den kommun i
Sverige som har den näst lägsta andelen sysselsatta inom bygg.

5.2.1 Mycket gott stämningsläge bland länets byggföretag

Byggkonjunkturen har utvecklats starkt i Blekinge län de senaste åren och stämnings-
läget är åter mycket starkt efter att ha varit på något lägre nivåer under 2017. Drygt 40
procent av företagen uppger att efterfrågan har ökat de senaste halvåret. Efterfrågeför-
väntningarna för de kommande sex månaderna har stärkts och framtidstron är mycket
hög. Efter att ha legat på lägre nivåer än riket under hela 2017 ligger nu förväntning-
arna över de på riksnivå. Detta skedde senast våren 2015 vilket var en toppnotering för
förväntningarna inom byggverksamheten i Blekinge län.



Förklaringen bakom de starka efterfrågebetygningarna beror delvis på en historiskt stark befolkningstillväxt i landet 2016 och en kraftig ökning av flyktinginvandringen till Blekinge de senaste åren. Detta har ökat bostadsbyggandet i länet de senaste två åren och antalet påbörjade bostäder har ökat kraftigt. 2017 påbörjades byggandet av 490 nya bostäder, vilket kan jämföras med 300 under 2016 samt 220 under 2015.⁸ Även renoveringen av sjukhusen i Blekinge, som planeras att fortsätta under hela 2020-talet med huvudfokus på Karlskrona under de kommande tio åren, ligger till grund för det starka förväntningsläget inom branschen.

⁸ Sveriges Byggindustrier, <https://prognos.sverigesbyggindustrier.se/>, 2018-05-16

Även på lite längre sikt visar Arbetsförmedlingens intervjuundersökning att byggföretagen ser ljus på framtiden. En klar majoritet av företagen tror på en ökad efterfrågan på sex till tolv månaders sikt. Förutom i höstens intervjuundersökning är det den högsta andelen på många år. De ljusa framtidsutsikterna är kopplade till befolkningstillväxten och utbyggnaden av länets sjukhus. Detta trots att det råder viss oro på bostadsmarknaden med fallande priser och tuffare amorteringskrav.

5.2.2 Kompetensbristen ger bättre möjligheter för fler

Vårens intervjuundersökning visar att det fortfarande är en hög andel av arbetsgivarna inom bygg- och anläggningssektorn i Blekinge som planerar för personalförstärkningar det kommande året. Samtidigt är kapacitetsutnyttjandet inom området högt. Vårens undersökning visar nu att mer än hälften av arbetsgivarna inte kan öka produktionen alls utan att anställa mer personal. Detta är den högsta nivån sedan hösten 2014. Detta skapar en stor efterfrågan på arbetskraft inom många byggrelaterade yrken. Många av länets arbetsgivare uppger dock att det fortfarande råder stor brist på kvalificerad arbetskraft. Bristituationen bedöms vara påtaglig för majoriteten av byggyrken med yrkesbevis.

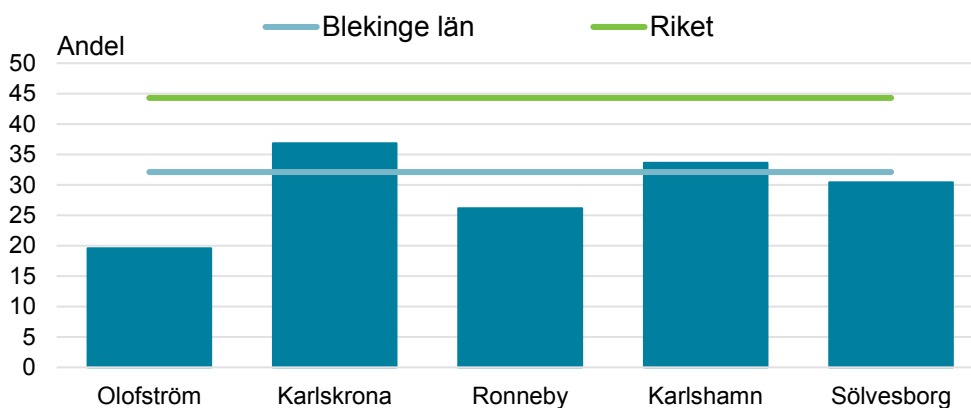
Den utbredda bristen på arbetskraft inom byggverksamheten återspeglas på ett antal olika sätt, men framför allt genom att fler arbetsgivarna uppger sig ha sänkt kraven på yrkeserfarenhet vid rekrytering. I vårens undersökning anger drygt 4 av 10 av arbetsgivare att de sänkt kraven på yrkeserfarenhet vid nyrekrytering. Att arbetsgivarna sänker kraven på erfarenhet gynnar inte minst ungdomar med fullföljd gymnasieutbildning och andra som är nya på arbetsmarknaden.

Arbetskraftsbristen kommer att hålla tillbaka sysselsättningsökningen inom byggbranschen i länet under hela prognosperioden. Sammantaget bedömer Arbetsförmedlingen att antalet sysselsatta inom byggverksamhet bedöms öka något under 2018 och 2019.

5.3 Privata tjänster

Till den privata tjänstesektorn räknas branscherna *Handel, Transport, Hotell och restaurang, Information och kommunikation, Finans- och försäkringsverksamhet, Företagstjänster* samt *Kulturella och personliga tjänster*. Den privata tjänstesektorn omfattar således ett stort antal vitt skilda yrken, som kan kopplas till allt från avancerade konsultuppdrag och medieverksamheter till mindre utbildningskrävande verksamheter inom handeln, hotell- och restaurangverksamhet och lokalvård. Totalt sysselsätter dessa branscher nästan 21 700 (43 % kvinnor och 57 % män) människor i Blekinge vilket är 32 procent av arbetstillfällena i länet. I jämförelse med övriga Sveriges län är detta den lägsta andelen. I riket som helhet jobbar det drygt 44 procent inom de privata tjänstenäringarna. Olofström har en exceptionellt låg andel sysselsatta inom den här delen av arbetsmarknaden och tillhör de tjugotal kommuner i Sverige där endast omkring var femte sysselsatt räknas till den privata tjänstesektorn. Även industriutgående Ronneby avviker också starkt med tanke på att det är en medelstor kommun.

Andel förvärvsarbetande* inom privata tjänster per

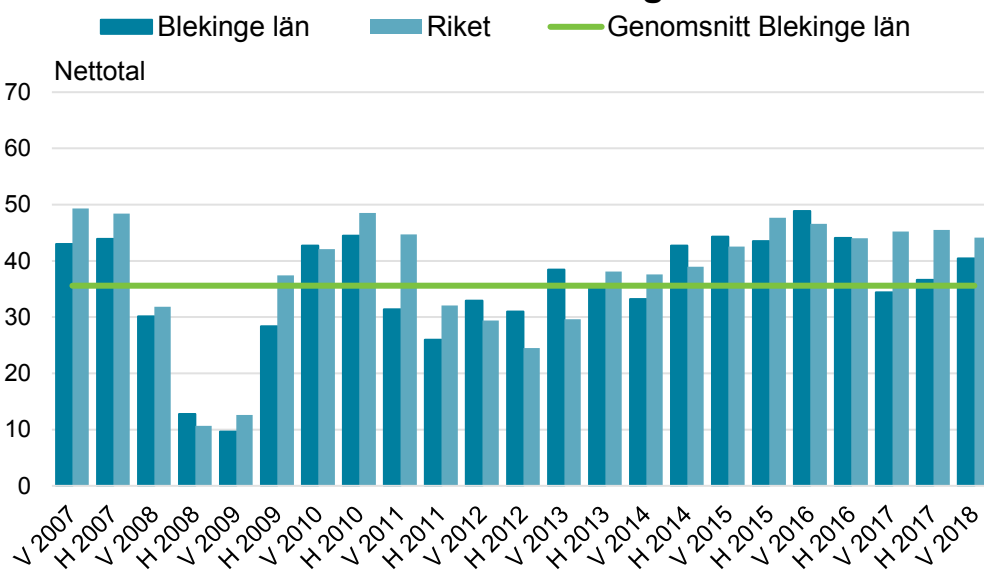


*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.
Källa: SCB (RAMS)

5.3.1 Starka efterfrågeförväntningar inom flertalet delbranscher

Efterfrågeförväntningarna bland länets företag inom den privata tjänstesektorn är åter över det historiska genomsnittet efter en dämpning 2017. På tolv månaders sikt tror 43 procent av arbetsgivarna på en ökad efterfrågan på sina tjänster. Efterfrågeförväntningarna på sex månaders sikt ligger klart över det historiska genomsnittet för samtliga av de privata tjänstesektorns delbranscher förutom inom transport där förväntningarna både på sex och tolv månader ligger under det historiska genomsnittet.

Förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader i Blekinge län



Säsongrensade data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Den positiva utvecklingen inom privata tjänster kan förklaras av flera olika faktorer. En god konjunktur i andra branscher, såsom industri och bygg, har positiva effekter även inom den privata tjänstenäringen. Efterfrågeutvecklingen inom den privata tjänstesektorn är i många fall även starkt kopplad till hushållens konsumtionsvilja. Befolkningen i Blekinge har ökat sedan 2013 vilket har skapat ett ökat kundunderlag. Även om befolkningsökningen dämpades något 2017 har befolkningen ökat med dryga tre procent sedan 2014. Därtill har många hushåll i Sverige under en längre tid haft en relativt god ekonomi med stigande disponibla inkomster. De låga räntorna ger goda förutsättningar för att hushållen ska fortsätta vara konsumtionsstarka under prognosperioden.

Sysselsättningsutvecklingen för den privata tjänstesektorn vände uppåt 2015, efter ha haft en svagt nedgående trend mellan 2007 och 2014. 2015 ökade sysselsättningen inom branschen med 1,2 procent och 2016 blev ett rekord år med en ökning på 6,2 procent. Till stor del berodde sysselsättningsökningen på att Ericsson gjorde ett branschbyte från industrin till den privata tjänstesektorn. Men även om man exkluderar Ericssons del av ökningen så har den privata tjänstesektorn haft en stark utveckling under 2016. Arbetsförmedlingens bedömning således att denna positiva utveckling håller i sig och att antalet förvärvsarbetande kommer att öka under prognosperioden.

Handeln

Handeln är med sina drygt 5 400 (46 procent kvinnor och 54 procent män) förvärvsarbetande den näst största branschen inom den privata tjänstesektorn i Blekinge län och utgör åtta procent av länets totala sysselsättning. Branschen omfattar detaljhandel, partihandel samt handel och reparation av motorfordon. Handelns utveckling är beroende av hushållens konsumtionsvilja vilket gör den relativt känslig för konjunktursvängningar.

I arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2018 svarade hälften av arbetsgivarna inom handel att de tror på en ökad efterfrågan de kommande sex månaderna. Detta är något högre än det historiska genomsnittet för branschen i Blekinge. På tolv månaders sikt tror även cirka fyra av tio arbetsgivare på en ökad efterfrågan. Vårt att notera är att delbranschen är säsongskänslig, vilket medför att förväntningsläget på våren tenderar att ligga högre än höstens.

Sysselsättningen inom handeln har haft en nedgående trend de senaste 10 åren. 2016 skedde dock ett skifte i nedgången och för första gången sedan 2010 ökade antalet förvärvsarbetande inom handeln. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet anställda inom handeln kommer öka något under 2018 för att sedan vara oförändrat under 2019. Handeln har ett förhållandevis lågt kapacitetsutnyttjande och möjligheterna är goda att möta en ökad efterfrågan utan att rekrytera mer personal. Dessutom är det vanligt med tim- och deltidsanställningar, vilket innebär att man kan låta befintlig personal arbeta mer när försäljningen går upp.

Transport

Branschen inkluderar passagerar- och godstransporter, drift av terminaler, lager och godshantering samt post- och budverksamhet. Transportsektorn med avseende på

godstransporter är helt beroende av andra branscher, främst inom handel, industri och byggbranschen. Vid en konjunkturuppgång, då någon av dessa branscher går bra, ökar följaktligen behovet av transporter. Transportsektorn utgör med sina drygt 2 100 förvärvsarbetande lite mer än tre procent av länets totala arbetstillfällen. Branschen är klart mansdominerad då nästan 80 procent av de sysselsatta är män.

I vårens intervjuundersökning vittnar transportföretagen om en ökad sysselsättning de senaste sex månaderna. Den starka utvecklingen inom industrin och byggbranschen förklarar det positiva läget under de senaste sex månaderna. Framtidsutsikterna ser dock inte lika ljusa ut där endast tre procent av arbetsgivarna inom transport tror på en ökad efterfrågan de kommande sex månaderna. Det är lågt i jämförelse med det historiska genomsnittet. På tolv månaders sikt tror nära hälften av arbetsgivarna inom transportbranschen att efterfrågan kommer att vara oförändrad.

Mot bakgrund av resultaten i vårens intervjuundersökning bedömer Arbetsförmedlingen att sysselsättningen kommer att öka något under 2017 för att sedan vända och ha en svag minskning under 2018 och 2019.

Hotell och restaurang

Hotell och restaurangbranschen består dels av hotell- och logiverksamhet och dels av restaurang-, catering-, och barverksamhet. Branschen sysselsätter mer än 1 800 personer, varav 56 procent av kvinnor och 44 procent män. Näringen är konjunkturkänslig och i hög grad beroende av den ekonomiska utvecklingen. Nationellt har hushållens starka ekonomi i kombination med en trend där hushållen spenderar en större del av sin inkomst på caféer och restauranger varit viktiga förklaringar till branschens framgång. Utvecklingen har varit särskilt positiv i Blekinge och är den bransch där andelen av det totala antalet sysselsatta ökat mest sedan 2008.

I vårens intervjuundersökning fortsätter arbetsgivarna inom hotell- och restaurangbranschen att ha starka framtidsutsikter. På sex månaders sikt tror 57 procent av företagen på en ökad efterfrågan, vilket både är en ökning jämfört med förra vårens undersökning samt över det historiska genomsnittet. Även på tolv månaders sikt är framtidsutsikterna goda.

Kapacitetsutnyttjandet inom branschen är på historiskt höga siffror. Mer än var tredje arbetsgivare svarar att de inte kan öka produktionen alls utan att anställa mer personal. Därför är den samlade bilden för länets hotell- och restaurangverksamhet att sysselsättningen kommer att öka under prognosperioden.

Information och kommunikation

Information och kommunikation, som innefattar IT-branschen och förlagsverksamhet (tidskrifter och böcker), sysselsätter dryga 2 600 personer i Blekinge län. Majoriteten av dessa, 73 procent, är män. Antalet sysselsatta har historiskt sett haft en svagt negativ trend mellan åren 2007 och 2015. 2016 ökade dock sysselsättningen inom branschen kraftigt. Den stora ökningen jämfört med föregående år beror till stor del av att Ericsson AB gjorde ett branschbyte från industrin till information- och kommunikationssektorn.

Arbetsgivarnas framtidstro har ljusnat både på kort och lång sikt. Den rådande optimismen kan härledas till IT-branschen, som är på stark frammarsch. Ett problem för sektorn är dock att det är svårt att hitta teknisk spetskompetens inom flera av branschen yrkeskategorier. Jämfört med de andra delbranscherna inom privata tjänster har information och kommunikation de högsta bristnivåerna i vårens intervjuundersökning. Nära hälften av arbetsgivarna uppger att de haft svårigheter att rekrytera kvalificerad arbetskraft. Detta har i många fall resulterat i att rekryteringarna antingen tagit längre tid än normalt eller att man inte lyckades rekrytera. Detta bromsar delvis branschens expansionsplaner. Kvalificerad IT-personal efterfrågas inom ett flertal branscher, i såväl privat som offentlig verksamhet, och konkurrensen om jobben kommer vara liten under en lång tid framöver.

Den samlade bedömningen av utvecklingen för information och kommunikation är att den expanderande IT-sektorn kommer att driva sysselsättningsutvecklingen inom delbranschen. På grund av den rådande bristen på arbetskraft kommer dock den totala sysselsättningen inom information och kommunikation nästintill vara oförändrad under prognosperioden.

Finansiell verksamhet och företagstjänster

Finansiell verksamhet och företagstjänster sysselsätter tillsammans 7 400 personer i Blekinge län och är den största delbranschen i den privata tjänstesektorn. Branschen består av finans- och försäkringsverksamhet, företagstjänster som fastighets- och uthyrningsverksamhet samt serviceföretag inom exempelvis ekonomi, teknik och juridik och motsvarar elva procent av samtliga sysselsatta i länet. 55 procent av de förvärvsarbetsbetande i branschen är män och 45 procent kvinnor.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar ett positivt stämningsslag i branschen. Efterfrågeläget de senaste sex månaderna har stärkts jämfört med i våras till en nivå över det historiska genomsnittet. Förväntningarna är också optimistiska när det gäller utvecklingen av efterfrågan både på sex liksom på tolv månaders sikt. Branschen är starkt beroende av utvecklingen i andra branscher, varför den goda utvecklingen för exempelvis industrin och byggbranschen kan förklara den positiva utvecklingen.

Även om branschens nuvarande arbetssätt utmanas av den omfattande digitaliseringen, som i sin tur kan komma att påverka personalomsättningen, är Arbetsförmedlingens bedömning att sysselsättningen kommer fortsätta att öka under prognosperioden.

Personliga och kulturella tjänster

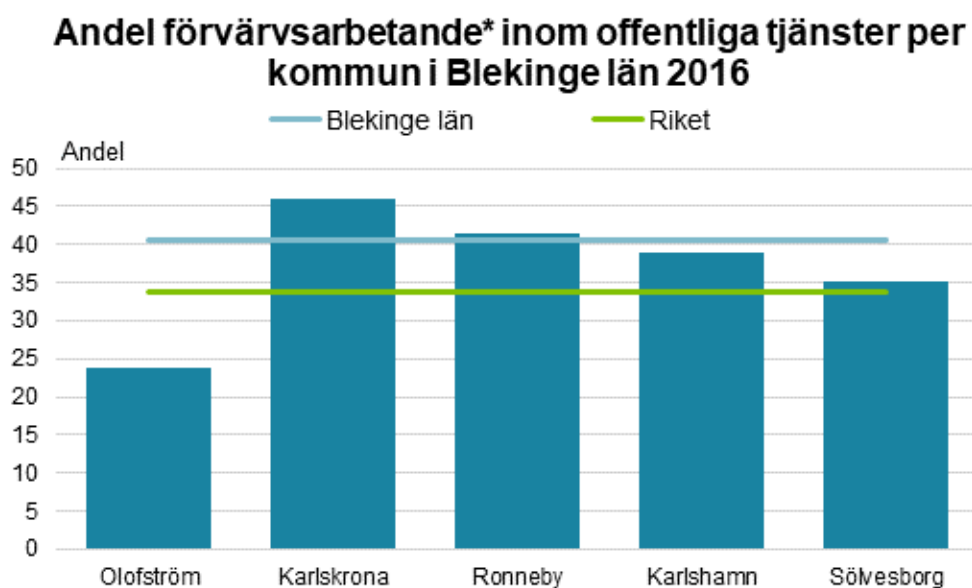
Personliga och kulturella tjänster är ett heterogent område som innefattar flera olika typer av service- och tjänsteverksamhet inom bland annat kultur, nöje, skönhetsvård och sport. Till branschen räknas också hushållsnära tjänster och många som är sysselsatta inom området är egenföretagare. Antalet sysselsatta inom området har legat stabilt under en tioårsperiod och 2016 var drygt 2 200 personer sysselsatta inom området, varav 57 procent är kvinnor och 43 procent män.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar på ett gynnsamt efterfrågeläge. Företagen vittnar om en starkare efterfrågeutveckling än normalt de senaste sex månaderna och har positiva framtidsutsikter. Branschen har dock förhållandevis lågt kapacitetsutnyttjande, vilket betyder att företagen kan öka sin produktion utan att behöva nyanställa.

Branschen påverkas starkt av hushållens ekonomi. Enligt konjunkturinstitutets senaste konjunkturbarometer ligger hushållens konfidensindikator i nivå med det historiska genomsnittet.⁹ Den samlade bilden för branschen är således att sysselsättningen kommer att vara oförändrad under 2018 och ha en viss minskning under 2019.

5.4 Offentliga tjänster

Den offentliga tjänstesektorn består av verksamhetsområdena utbildning, vård och omsorg samt offentlig förvaltning. De offentliga finansierade verksamheterna kan drivas i privat eller offentlig regi. Fyra av tio arbetsställen i Blekinge län finns i sektorn. Det motsvarar cirka 27 300 vilket gör det till den sektor som sysselsätter flest människor i länet. Den höga andelen offentliganställda är ett av Blekinges särdrag vid en nationell jämförelse. Nationellt återfinns drygt tre av tio arbetstillfällen inom den offentliga tjänstesektorn. Näringsgrenen är klassiskt kvinnodominerad med 71 procent kvinnliga förvärvsarbetande.



*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.
Källa: SCB (RAMS)

De tre största delarna av den offentliga verksamheten i länet är, i fallande ordning, *Offentlig förvaltning och försvar*, *Vård och omsorg; sociala tjänster* samt *Utbildning*.

⁹ Konjunkturbarometern, april 2018

Försvaret har en särskild ställning i länet och nära tio procent av alla sysselsatta i Blekinge jobbar inom offentlig förvaltning och försvar. Inget annat län har en lika stor andel sysselsatta inom den här delen av den offentliga sektorn och i Karlskrona och Ronneby handlar det om mer än var tionde sysselsatt.

I Karlskrona återfinns dryga elva procent av de sysselsatta inom *Offentlig förvaltning*, vilket kan jämföras med cirka sex procent för riket som helhet. Marinbasen och att Karlskrona är länets residensstad, med tillhörande administration, förklarar den höga andelen sysselsatta. I Karlskrona och Karlshamn finns länets två sjukhus och Ronneby är den andra kommunen i länet med arbetsplats åt försvaret, i det här fallet Blekinges flygflottilj, F17.

5.4.1 Fler jobb inom offentlig tjänstesektor

Även om den offentliga sektorn inte har en lika stark koppling till finanskrisen som övriga delar av arbetsmarknaden har den likväl uppvisat anmärkningsvärt negativ utveckling fram till början av det här decenniet. De senaste åren med en växande befolkning i kombination med demografiska förändringar, där antalet äldre och yngre ökar, har gjort att antalet förvärvsarbetande inom offentlig sektor ökat sedan 2013. Efter en tid med minskad sysselsättning ökade antalet sysselsatta kraftigt 2013 med 3,1 procent. Under 2014 och 2015 fortsatte sektorn att växa med 1,6 procent respektive 1,5 procent. Under 2016 ökade sysselsättningen inom offentliga tjänster med hela 5,6 procent. Det var framförallt inom områdena utbildning samt vård och omsorg där ökningen var som störst med 9,0 respektive 6,5 procent. Arbetsförmedlingen bedömer att jobbtillväxten fortsätter under prognosperioden men i långsammare takt. En dämpande faktor är den allt påtagligare brist på arbetskraft inom sektorn.

5.4.2 Allvarlig brist inom den offentliga sektorn

Den påtagliga bristen på arbetskraft inom den offentliga sektorn är fortsatt på mycket höga nivåer. I vårens intervjuundersökning uppgav drygt 70 procent av de offentliga arbetsgivarna att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna. Detta är förvisso något lägre än det som uppmättes vid förra årets intervjuundersökning men är klart över det historiska genomsnittet. Bristen är även mycket bred och matchningsläget är mycket bekymmersamt. Inom två av tre yrken i sektorn upplevs det vara mer påtaglig brist och totalt råder det antingen mer påtaglig brist eller viss brist inom nio av tio yrken inom offentliga tjänster i Blekinge län. Allra störst är bristen på eftergymnasial utbildad personal, vilket i sin tur hämmar sysselsättnings-tillväxten.

Arbetskraftsbristen får konsekvenser såväl för själva rekryteringsprocesserna som för den dagliga verksamheten på arbetsplatserna. En följeffekt är att rekryteringar tar längre tid än normalt men det medför också att befintlig personal får arbeta mer, vilket i sin tur påverkar arbetsmiljön negativt. En av tre arbetsgivare inom den offentliga sektorn svarar att de inte lyckats rekrytera efterfrågad kompetens överhuvudtaget. Detta bidrar bland annat till att det är svårare att upprätthålla kvalitén i servicen till allmänheten för de offentliga verksamheterna.

En annan konsekvens av arbetskraftsbristen är att många offentliga arbetsgivare sänker kraven på utbildning och yrkeserfarenhet i samband med rekryteringar. För att minska på arbetsbördan inom legitimationsyrken, där möjligheterna för att sänka kraven på utbildning är små, försöker man renodla yrkesrollernas arbetsuppgifter. Detta görs genom att låta andra kompetenser hantera vissa delar av arbetet. Som följd blir det vanligare att rekrytera andra yrkesgrupper och kompetenser för att avlasta personalen.

Utbildning

Under 2016 ökade antalet sysselsatta inom utbildningsområdet med nio procent till omkring 7 800 personer eller 11,6 procent av arbetstillfällena i länet. Området är kvinnodominerat då tre av fyra av de sysselsatta är kvinnor. Efterfrågan på arbetskraft inom utbildningsväsendet är nära sammankopplat med antalet barn och ungdomar i länet. Antalet unga i Blekinge län har ökat de senaste åren och förväntas även öka under prognosperioden. Arbetsförmedlingens bedömning är således att sysselsättningen kommer att fortsätta öka under prognosperioden.

Bristen på utbildad pedagogisk personal är sedan länge påtaglig och i vårens intervjuundersökning uppgav över 90 procent av arbetsgivarna inom utbildningsområdet brist på arbetskraft. Enligt undersökningen leder bristen i de flesta fall till att kraven på yrkeserfarenhet och framförallt utbildning sänks. Hela sju av tio arbetsgivare som upplevt rekryteringsproblem anger att de varit tvungna att sänka utbildningskraven vid rekrytering. Bristen är påtaglig vid rekrytering av de flesta lärarkategorierna men främst vid rekrytering av förskollärare, grundskollärare och speciallärare.

Vård och omsorg

Under 2016 var antalet sysselsatta inom vård och omsorg 12 800 personer vilket var en ökning med 7,4 procent jämfört med året innan. Vård och omsorg är kvinnodominerat då 82 procent av de sysselsatta är kvinnor. Liksom för utbildningssektorn beror efterfrågan på arbetskraft inom vård och omsorg på den demografiska utvecklingen, men till skillnad från utbildningsväsendet påverkas vård och omsorg mer av antalet äldre än av antalet yngre. Antalet äldre har ökat i Blekinge län de senaste åren och bedöms öka även under prognosperioden. Ökningen av antalet äldre kommer, tillsammans med den totala befolkningsökningen, leda till ökat behov av personal inom vård- och omsorgsområdet. Arbetsförmedlingens bedömning är därför att sysselsättningen kommer att fortsätta öka under prognosperioden.

Bristen på arbetskraft med rätt kompetens inom vård och omsorg har blivit allt mer påtaglig över tid. I vårens intervjuundersökning anger sex av tio arbetsgivare att de haft rekryteringsproblem de senaste sex månaderna, vilket är klart över det historiska genomsnittet. En konsekvens av arbetskraftsbristen är att det tar längre tid än normalt att rekrytera. Vilket i sin tur medför att befintlig personal får arbeta mer. Ett annat resultat av bristen är att arbetsgivarna får sänka kraven på utbildning och yrkeserfarenhet vid rekrytering vilket har påverkat kvalitén i servicen negativt.

Offentlig förvaltning

Till offentlig förvaltning hör den del av de offentliga tjänsterna som omfattar verksamheter av myndighetskaraktär. Hit hör exempelvis administration av statliga-, landstings-, och kommunala förvaltningar samt polis, försvar och domstolsväsende. Anställningsbehoven inom den offentliga förvaltningen följer inte befolkningsutvecklingen lika nära som utbildningsväsendet eller vård- och omsorgsverksamheten gör. Fler personer som omfattas av offentliga system innebär däremot fler uppgifter för den offentliga förvaltningen även om effektiviseringar kan verka i motsatt riktning.

Antalet sysselsatta inom offentlig förvaltning minskade marginellt 2015 och 2016 med 0,5 respektive 0,3 procent. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta inom området förblir oförändrat under prognosperioden.

5.5 Jord- och skogsbruk

Näringsgrenen jord- och skogsbruk sysselsätter 1,9 procent av totala sysselsättningen i Blekinge län, beskrivet i antal är det 1 250 personer. Antalet förvärvsarbetande i branschen har under en längre tid visat på en svagt nedåtgående trend med en årlig genomsnittlig minskningstakt på 1,1 procent mellan åren 2008 och 2016. Branschen är mansdominerad då 81 procent av de sysselsatta är män. Utöver arbete med jord- och skogsbruk omfattas branschen även av uppfödning och skötsel av djur samt fiske.

Konjunkturen och lönsamheten inom näringsgrenen har förbättrats men riskerar att mattas av under prognosperioden. Det svenska skogsbruket är mycket exportberoende, såväl i riket som i länet. Den positiva omvärldskonjunkturen främjar exporttillväxten även i Blekinge län. Enligt Skogsindustriernas senaste konjunkturrapport råder det en positiv utveckling för den svenska trävarumarknaden. En mycket god byggaktivitet, på den för svensk del så viktiga, europeiska marknaden gör efterfrågan på trä starkare än någonsin.¹⁰

I Arbetsförmedlingens undersökning våren 2018 har länets jord- och skogsföretag en god framtidstro om efterfrågeutveckling på deras varor och tjänster. 40 procent av arbetsgivarna inom branschen förutser en positiv utveckling på ett års sikt. Kapacitetsutnyttjandet inom näringsgrenen fortsätter stiga jämfört med våren 2017 och hela 88 procent av företagen uppger nu att de endast kan öka sin produktion med upp till tio procent innan det behöver anställas fler. Anställningsplanerna bland jord och skogsföretagen ligger svagt positiva, men allt fler uppger att det blir allt svårare att hitta den kompetens man eftersöker vid anställning. Det var 41 procent av arbetsgivarna som upplevde brist på arbetskraft vid rekrytering det senaste halvåret. Exempel på yrken som anses vara något svårare att rekrytera till är skogsarbetare och skogsmaskinförare.

Den samlade bedömningen är att utvecklingen av sysselsättningen inom näringsgrenen kommer att vara oförändrat under prognosperioden. Det starka läget i omvärlden

¹⁰ Så går det för skogsindustrin, Skogsindustrierna, mars 2018

kommer inte att ha en nämnvärd påverkan på antalet förvärvsarbetande. Eftersom näringsgrenen endast står för 1,9 procent av länets sysselsättning blir dock effekten på det totala antalet jobbtillväxten liten.

6 Utbudet av arbetskraft

I följande avsnitt beskrivs arbetskraftens utveckling i länet. Här redovisas också de variabler och faktorer som påverkar strömmar och förändringar för befolkning och arbetskraft i Blekinge län.

6.1 Invandring och utflyttning påverkar befolkningens storlek

Blekinge har nästan varje år sedan 2003 haft en nettoinflyttning till länet (större antal in- än utflyttade) bland befolkningen i arbetsför ålder, det vill säga om man räknar in flyttflöden mot såväl övriga Sverige som utlandet, i åldern 16-64 år. Under samma period har det varje år skett en nettoutflyttning från länet till övriga Sverige, något som pågått varje år sedan slutet av 90-talet. Sedan andra halvan av 00-talet har invandringsflödena till länet varit historiskt höga och det har gjort att det totala inflyttningsnettot ändå varit positivt alla år därefter, med undantag för en kort period 2011-2012.

Till skillnad från exempelvis ett storstadslän som Skåne har flyttströmmarna till och från Blekinge en starkare koppling till den rådande situationen på arbetsmarknaden. Följaktligen var nettoutflyttningen från Blekinge län till andra län i Sverige rekordstor under finanskrisåren 2008 och 2009, då industrin drabbades särskilt hårt. Värt att ha i åtanke är att en stor del av förvärvsarbetande i Blekinge finns inom industrin, men då det skedde under en period med stor invandring blev den totala inflyttningen till Blekinge ändå större än den totala utflyttningen från länet. Under 2012 sammanföll en marginell nettoinvandring till länet med den största nettoutflyttningen gentemot andra län sedan 2009. I en tillbakablick framstår nettoutflyttningen från länet under 2011 och 2012 som tillfälliga avvikelser. 2013 noterades en påtaglig minskning av nettoutflyttningen mot andra län från Blekinge samtidigt som nettoinvandringen åter ökade kraftigt. Båda trenderna har fortsatt och förstärkts fram tills 2015 då nettoutflyttningen mot andra län var på väg att vända (-108 personer). Nettoutflyttningen ökade åter kraftigt 2016 (-488), med en ytterligare ökning 2017 (-600) till de högsta nivåerna sedan 2012.

I samband med ovanstående nådde nettoinvandringen i Blekinge län (+1 042 personer) samma nivåer som registrerades toppåren 2007-2009 och de nya rekordnivåerna 2015 (+1 559) och 2016 (+1 938) har varit långt högre än de tidigare toppnoteringarna. Denna trendande ökning vänder sedan 2017 (+1 172) och ligger något närmare siffran år 2014.

Sannolikt förklaras utflyttningen framförallt av en ökad utflyttning av de historiskt många nyanlända som kommit till Blekinge sedan 2014 och innebär att nettoutflyttningen kommer fortsätta att öka under prognosperioden.

I år bedöms nettoinvandringens minskning i länet att fortsätta. Det totala flyttningsöverskottet (nettoinflyttningen) noterades 2015 (+ 1 451) och 2016 (+ 1 450) och sjönk kraftigt 2017 (+572). Sammantaget är bedömningen att denna siffra kommer att fortsätta att sjunka.

6.2 Inflödet till arbetskraften fortsätter men avtar snabbt

Arbetskraften, det vill säga de personer i arbetsför ålder (16-64 år) som står till arbetsmarknadens förfogande, har ökat nästan varje år efter 2009. Undantaget är 2013 och i marginell utsträckning även 2014, då det dystra arbetsmarknadsläget gav starka motiv till att söka sig bort från länets arbetsmarknad. Dessutom var tillskottet av nyanlända till arbetskraften relativt begränsat. Den annars entydiga utvecklingen med ökande arbetskraft, som inte minst gällt på riksnivå och i synnerhet för storstadslänen, ska ses mot bakgrund av flera politiska reformer. Dessa har syftat till att i högre utsträckning få den arbetsföra delen av befolkningen att stå till arbetsmarknadens förfogande. Till exempel har reformering av arbetslöshetskassan och inkomstskatten uttryckligen införts med sådana motiv och sannolikt haft en positiv effekt på arbetskraftens storlek. Det är oklart hur stor den effekten varit men engångseffekterna bör i nuläget ha klingat av.

Sedan början av det här årtiondet har etableringsuppdraget (sedan 2011) samt reformeringen av sjukförsäkringen (sedan 2010) medfört att två nya kategorier av arbets sökande sökt sig till arbetsmarknaden, nämligen nyanlända invandrare respektive personer med sjukersättning som prövas mot arbetsmarknaden. Därför har gruppen in-skrivna arbetslösa som kategoriseras som nyanlända respektive personer med funktionsnedsättning, som medför nedsatt arbetsförmåga, ökat kraftigt det senaste årtiondet. Inflödet till den senare gruppen har präglats av inledningsvis stora överföringar från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen, som antas ha minskat påtagligt och är i dagsläget relativt lågt.

Inflödet av nyanlända har ökat mycket kraftigt varje år sedan införandet av etableringsuppdraget. 2015 ökade inflödet till etableringen till 1 048 nyinskrivna personer, jämfört med rekordnivån på 695 personer från 2014. Det rekordstora antalet asylsökande till Sverige under det tredje och fjärde kvartalet 2015 har genererat ett mycket stort inflöde till etableringen i Blekinge sedan sommaren 2016. Trots dämpat inflöde fram till dess, på grund av fördröjda handläggningstider hos Migrationsverket, ökade inflödet ytterligare under 2016 (1 173 nyinskrivna). Inflödet har sedan minskat från höga nivåer år 2017 (801) och de första månaderna på det nuvarande året visar en ännu större minskning.

Inflödet av nyanlända väntas fortsätta att ha stor påverkan på arbetskraftens storlek men kommer att minska kraftigt under året. Arbetsförmedlingens bedömning är att i stort sett samtliga beslut kopplade till Blekinge och det stora antalet asylansökningar från 2015 nu handlagts av Migrationsverket. Inflödet till etableringen förväntas fortsätta vara lågt under resten av 2018. Etableringsuppdraget står dock för ett stort inflöde till arbetskraften i Blekinge under prognosperioden. Även inflödet från högre studier och annan vuxenutbildning fortsätter att generera ett betydande inflöde till arbetskraften. I och med det minskade antalet nyinskrivna till etableringen förväntas nyutexaminerade åter bli det största inflödet till arbetskraften nästa år, för första gången sedan 2013.

Utflyttningen av utrikes födda från Blekinge till andra län förväntas däremot ha ökat starkt de senaste tre åren till följd av den rekordhöga invandringen. Sedan 2014 har tillskottet till arbetskraften från yngre åldrar (framförallt från gymnasiet, kommunala vuxenutbildningen och högre studier) varit större än utflödet (pensionsavgångar). Befolkningsminskningen som beror på åldrande förväntas ha kulminerat under 2013 för att plana ut på historiskt höga nivåer därefter. Däremot har stora födelsekullar från åren fram till 90-talskrisen, i första hand de som fyller 24-28 år 2018, resulterat i ett stort inflöde till arbetskraften sedan 2014. År 2017 minskade antalet personer som nådde pensionsålder påtagligt och blev den minsta 65-årskullen sedan 2005. Dessutom innebär mycket små årskullar upp till de som fyller 21 nästa år att inflödet till arbetsmarknaden från gymnasiet fortsätter att vara mycket litet. I åldersgruppen 18-24 år blev det förra året den starkaste minskningen, (- 407), sedan början av 70-talet. Den samlade uppskattningen är att åldrandeeffekten totalt sett fortsätter att generera ett stort inflöde till arbetskraften.

Efter två års minskningar i arbetskraften ökade den åter mycket kraftigt i Blekinge under 2015 (+808 personer), den högsta ökningen sedan 2010. 2016 fortsatte den att öka (+ 690) och prognosen är att nettoinflödet till arbetskraften fortsätter att vara stort 2017 (+770) men klart mindre under 2018 och 2019.

7 Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

I detta avsnitt beskrivs arbetslösheten utifrån Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Med arbetslösa menas i sammanhanget inskrivna arbetslösa, vilket är summan av öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd.¹¹

7.1 Arbetslöshetens utveckling

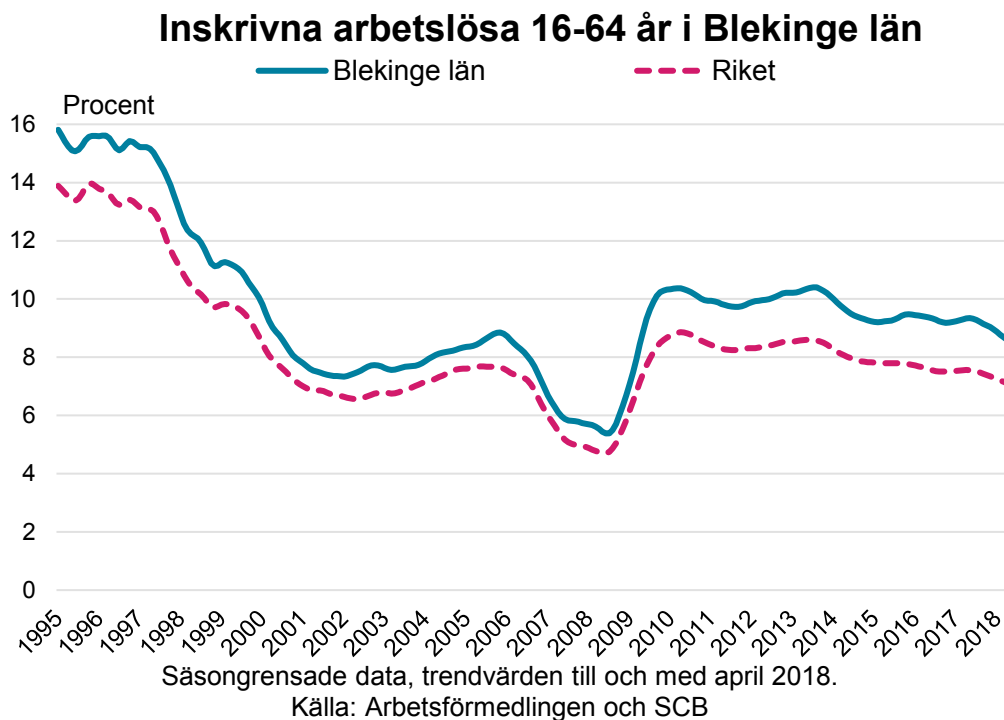
Diagrammet nedan visar den långsiktiga arbetslöshetsutvecklingen i länet respektive riket mellan 1995 och 2018. Perioden inleddes med en nedgång av arbetslöshetsnivåerna och återhämtning från historiskt höga nivåer efter finanskrisen 1990-1994. En kris som även innefattade ett stålbad av den offentliga sektorn, som resulterade i stora neddragningar i personalstyrkor. Under början av 2000-talet stabiliserades arbetslösheten kring 8,0 procent i länet för att sjunka till under 6,0 procent högkonjunkturåren 2006-2007. Därefter ökade återigen arbetslöshetsnivåerna i samband med den globala finanskrisen. Den relativa arbetslösheten, för såväl riket som länet, nådde sin kulmen på drygt 10 procent innan den åter minskade 2010. Arbetslöshetsnivåerna har sedan minskat och når 8,6 procent i april 2018.

Det är tydligt att arbetslöshetskurvorna för länet och riket följer varandra och att arbetslösheten för Blekinge län är högre än för riket. Efter finanskrisen ökade skillnaden i arbetslöshetsnivån något mer mellan länet och riket. Den ökade skillnaden i arbetslöshet förklaras av att Blekinge drabbades hårdare än riket av den försämrade konjunkturen till följd av ett hårt slag mot länets industri.

Arbetslöshetsnivåerna påverkas av konjunkturläget, men också av andra faktorer som demografisk utveckling, politiska beslut om regelverk kring arbetslöshets- och sjukförsäkring, och förändringar i myndigheters ansvarsområden. Under perioden 2006-2010 skedde stora förändringar i arbetsmarknadspolitikens inriktning som påverkade utvecklingen av både antalet inskrivna och sökandesammansättningen utveckling. Förändringarna under perioden innebar att Arbetsförmedlingen fick nya grupper av arbetssökande genom etableringsreformen och förändringar i sjukförsäkringen.¹²

¹¹ Arbetslösheten i avsnittet behandlar enbart dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. I den officiella arbetslöshetsstatistiken från SCB:s arbetskraftsundersökningar används en annan arbetslöshetsdefinition och då inräknas exempelvis den stora gruppen studerande som söker arbete, vilka sällan är inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

¹² Asylsökandes etableringsfas inleds generellt med en period av arbetslöshet. Ökad flyktinginvandring har därför historiskt sett haft en stark inverkan på arbetslöshetsutvecklingen.



7.2 Arbetslöshetens sammansättning

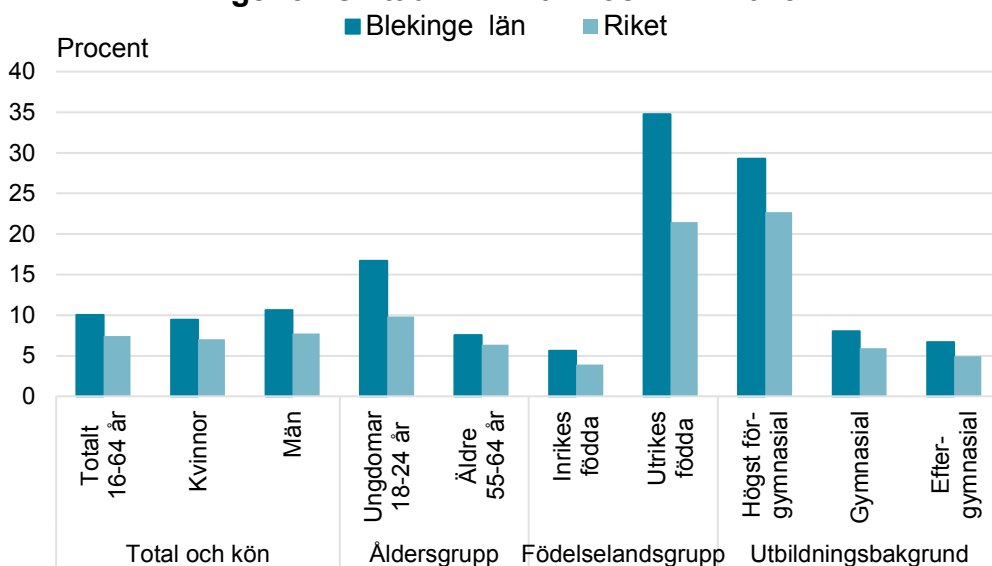
Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik ger möjligheten att jämföra arbetslöshetsnivåer mellan län, kommuner och olika grupper av arbetssökande. I diagrammet nedan illustreras den genomsnittliga relativa arbetslösheten för olika grupper inskrivna vid Arbetsförmedlingen i Blekinge län respektive riket. Det framkommer att länet har en högre arbetslöshet (10,0 procent) jämfört med riket (7,4 procent), men också att arbetslösheten bland kvinnor i länet (9,4 procent) är lägre än för män (10,6 procent). Förvärvsintensiteten är dock högre för män än kvinnor, vilket är ett fenomen som kan förklaras av att kvinnor i större utsträckning studerar, är föräldralediga eller av andra anledningar står utanför arbetskraften.¹³

Diagrammet visar också skillnader mellan olika åldersgrupper, där exempelvis ungdomars arbetslöshet i länet (16,7 procent) är högre än äldres (7,5 procent). Förklaringen är att yngre personer i regel är i början av sina yrkeskarriärer, nyligen har slutat skolan och är i etableringsfasen på arbetsmarknaden där kortare anställningar ofta varvas med perioder av arbetslöshet. Personer som tillhör det äldre åldersspannet har generellt en fast förankring på arbetsmarknaden och jämförelsevis en liten risk att hamna i arbetslöshet.

¹³ Förvärvsintensitet är ett mått som visar antal förvärvsarbetande personer i relation till befolkningen.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelat på olika grupper i Blekinge län

genomsnitt av kv4 2017 och kv1 2018



Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

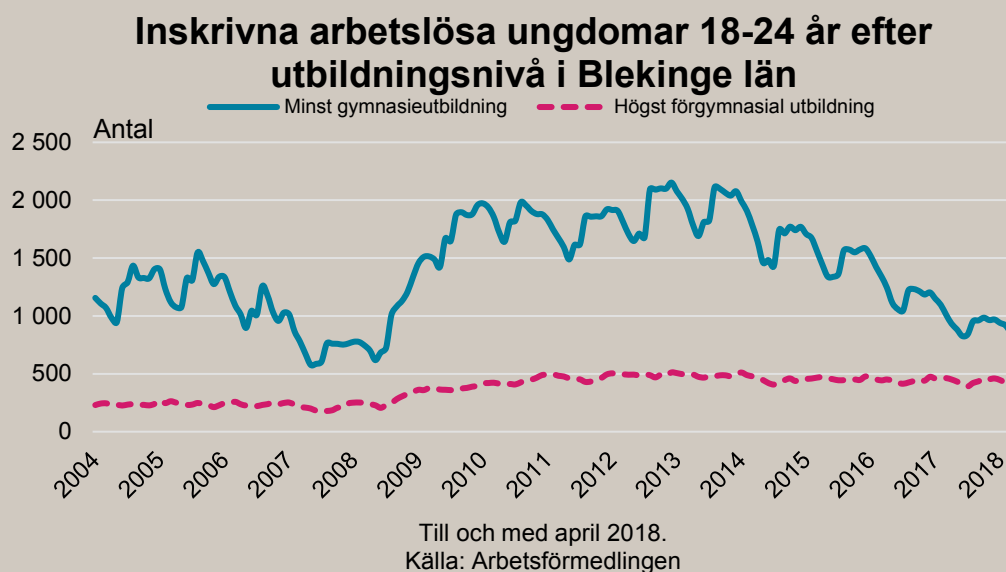
Mellan inrikes och utrikes födda råder större skillnader i nivåer av arbetslöshet. Bland inrikes födda är den genomsnittliga arbetslösheten i länet 5,6 procent, vilket kan jämföras med utrikes födda där nivån är 34,7 procent. Trots höga arbetslöshetssiffror ser Arbetsförmedlingen att det rådande konjunkturläget också gynnar utrikes födda och att många i gruppen går ut i arbete. Framöver kommer närmare 8 av 10 nya jobb som skapas i riket att tillsättas av utrikes födda, vilket till stor del beror på att det är här den potentiella arbetskraften finns. Det är också naturligt att det tar längre tid för nya på svensk arbetsmarknad. Det beror delvis på att det tar tid att lära sig ett nytt språk och kulturella koder, men också på avsaknaden av upparbetade nätverk.

Skillnaden i arbetslöshet är också stor för olika utbildningsbakgrunder. För dem som saknar en gymnasieutbildning är den genomsnittliga arbetslösheten i länet 29,3 procent, vilket kan jämföras med 8,0 respektive 6,7 procent för personer med gymnasieutbildning alternativt eftergymnasial utbildning. I regel är en gymnasieutbildning en vattendelare på svensk arbetsmarknad. För personer med högst förgymnasial utbildning är situationen på arbetsmarknaden särskilt svår med hög arbetslöshet som följd, något som blir väldigt tydligt i diagrammet ovan.

7.2.1 Fördjupningsruta: Ungdomsarbetslösheten minskar drastiskt i länet

Ungdomars position i Blekinge län har förbättrats markant de senaste åren. I april 2018 var ungdomsarbetslösheten 14,5 procent, vilket kan jämföras med 17,2 procent ett år tidigare och 26,2 procent 5 år tidigare. En bidragande faktor till den starka utvecklingen är minskande ungdomskullar, men högkonjunkturen och det pågående generationsskiftet på arbetsmarknaden bidrar också till att många unga går ut i arbete. Det goda konjunkturläget skapar många nya arbetstillfällen där ungdomar kan hitta ingångsjobb, exempelvis inom den privata tjänstesektorn. Generellt är yngre personer mer konjunkturkänsliga och gynnas därför i goda tider men missgynnas samtidigt i sämre tider, vilket beror på kortare arbetslivserfarenhet och jämförelsevis mer osäkra anställningsformer.

Den goda konjunkturen kommer dock inte alla ungdomsgrupper till del. Minskningen i ungdomsarbetslösheten har nästan helt uteslutande skett bland dem som har en gymnasieutbildning, och därmed bedöms stå närmare arbetsmarknaden. I diagrammet nedan illustreras att antalet och andelen inskrivna arbetslösa ungdomar med gymnasieutbildning har minskat stadigt sedan 2013. För dem som saknar en gymnasieutbildning har andelen istället ökat och utgör 36 procent av de inskrivna arbetslösa ungdomarna i april 2018.



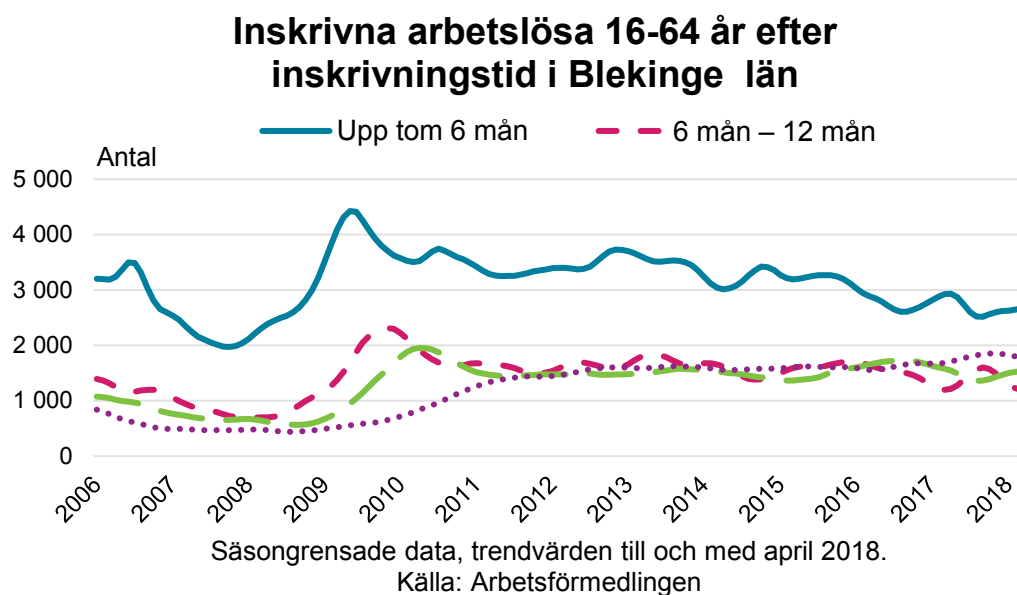
För arbetsmarknadspolitiken är det en stor utmaning att en växande andel av de inskrivna arbetslösa ungdomarna saknar en gymnasieutbildning. Framför allt i förhållande till att det är fortsatt många ungdomar som har svårt att fullfölja sina gymnasiestudier, och därtill kommer ett förhållandevis stort antal som avbryter sin gymnasieutbildning i förtid. En gymnasieutbildning är numera närmast obligatorisk på svensk arbetsmarknad och något av en vattendelare, vilket blir tydligt av diagrammet. Därför är det en viktig utmaning för hela samhället att motivera ungdomar att fullfölja sina gymnasiestudier.

7.3 Gruppen med kortast arbetslöshetstider gynnas mest av konjunkturen

En stor andel av de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen har långa tider av arbetslöshet. Närmare 7 av 10 inskrivna arbetslösa har varit utan arbete i mer än ett halvår och flödet från grupper med kortare arbetslöshet till grupper med längre tider sker ständigt. Diagrammet nedan åskådliggör de inskrivna arbetslösa efter tider utan arbete i Blekinge. Av de fyra grupperna är personer med mindre än 6 månader utan arbete den största gruppen, men det är också här de största förändringarna sker. Det är i den gruppen som de nyinskrivna arbetslösa hamnar, men det är också den grupp som det största utflödet sker. De senaste årens konjunkturförstärkning har gjort att antalet arbetslösa i gruppen har minskat påtagligt.

Oavsett konjunkturläge är det generellt personer med kortare arbetslöshetstider som står närmast arbetsmarknaden och i högre omfattning går ut i arbete. Längre tider utan arbete är försvårande för möjligheterna att få ett varaktigt arbete genom att personerna i mindre utsträckning tar del av kompetensutveckling, mister viktiga nätverk och därmed även försämrar attraktionskraften bland arbetsgivare.

Av grupperna i diagrammet nedan ökar antalet inskrivna arbetslösa för samtliga grupper som helhet förutom för gruppen som varit arbetslösa i under 6 månader, där arbetslösheten minskat med 15 procent sedan i fjol.



Arbetslösheten ökar mest för gruppen som varit utan arbete mellan 6 till 12 månader. På ett år har antalet arbetslösa i gruppen ökat med 15 procent, vilket kan jämföras med gruppen som varit arbetslösa i 12 till 24 månader som har ökat med 2 procent. På ett år har antalet med de längsta arbetslöshetstiderna ökat med 8 procent. Den starka efterfrågan på arbetskraft de senaste åren har gynnat dem med kortast inskrivningstider, medan de stora inflödet av nyanlända har gjort att gruppen med längre tid i arbetslöshet har ökat.

Vid en närmare analys av gruppen med mer än 24 månaders arbetslöshetstid, framgår att de inrikes födda har minskat i god takt sedan mitten av 2013, medan de utrikes födda har ökat de senaste åren.

7.4 Andelen inskrivna som står nära arbetsmarknaden på historiskt låg nivå

Arbetsförmedlingen har identifierat grupper av arbetssökande som i genomsnitt har större svårigheter att snabbt finna ett arbete och därmed löper större risk att hamna i längre tider av arbetslöshet. Arbetsförmedlingen benämner dessa som arbetslösa med utsatt ställning.

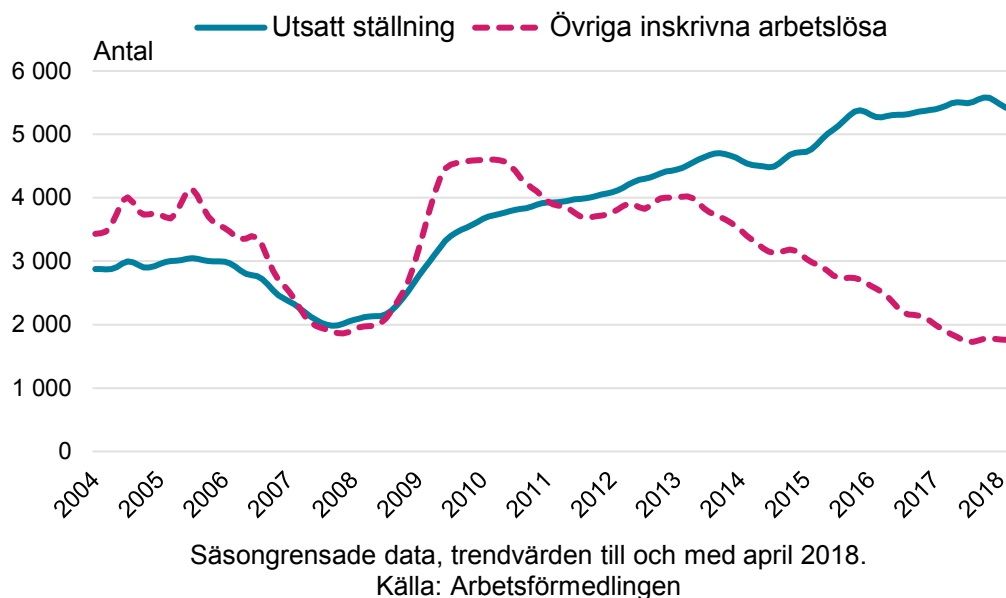
Grupperna med utsatt ställning utgörs personer med minst en av följande statistiska karaktäristika:

- Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning
- Arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Arbetslösa i åldrarna 55-64 år
- Arbetslösa utomeuropeiskt födda

Det är viktigt att understryka att enskilda individer som tillhör dessa grupper kan ha lika lätt att få en fast förankring på arbetsmarknaden som övriga, och att det är på en generell och aggregerad nivå som mönstret av utsatt ställning framträder.

Diagrammet nedan visar förändringen i antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning i Blekinge, men också övriga inskrivna arbetslösa som har en starkare position på arbetsmarknaden. Gapet mellan grupperna har växt sedan andra kvartalet 2010. Antalet och andelen inskrivna arbetslösa som står närmre arbetsmarknaden har minskat stadigt sedan i takt med att efterfrågan på arbetskraft har ökat och når nya lägsta nivåer. För de med en utsatt ställning på arbetsmarknaden är trenden den motsatta och antalet och andelen inskrivna arbetslösa har ökat och når rekordhöga nivåer. Den senaste tiden har dock en viss ljusning skett i och med att antalet personer i utsatt ställning också har minskat. Sannolikt är detta inte enbart en tillfällig nedgång utan en effekt av den starka arbetsmarknaden och ökade möjligheter att genom exempelvis subventionerade anställningar bryta långtidsarbetslöshet för personer med sämre möjligheter på den reguljära arbetsmarknaden.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i



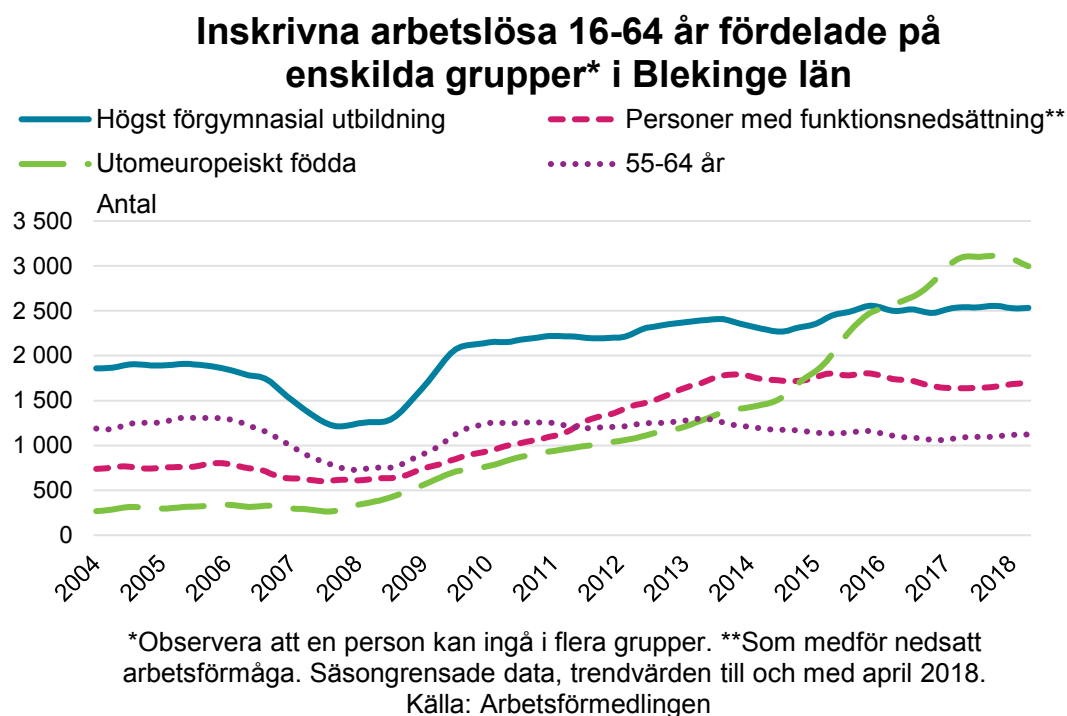
Den motsatta trenden för gruppen med utsatt ställning beror på strukturella förändringar i arbetsmarknadspolitiken 2006-2010 där Arbetsförmedlingen fick nya och utökade uppdrag. Dels fick myndigheten etableringsuppdraget och rollen att vara samordnande aktör för att få ut nyanlända i arbete och utbildning. Under samma period förändrades reglerna kring socialförsäkringen, vilket medförde att en stor andel förflyttades från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Bland dessa personer finns inslag av ohälsoproblematik och i många fall en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Därefter har antalet som bedöms stå längre från arbetsmarknaden ökat till följd av ett tillskott av utomeuropeiskt födda och arbetslösa med högst förgymnasial utbildning.

En konjunkturförstärkning gynnar i första hand grupper med en starkare ställning på arbetsmarknaden, vilket blir väldigt tydligt i grafen ovan där antalet övriga inskrivna arbetslösa har minskat i takt med starkare efterfrågan på arbetskraft. Utdelningen av starka konjunkturer når andra grupper med en viss fördröjning, och i takt med att antalet inskrivna som står nära arbetsmarknaden minskar förbättras chanserna för övriga på arbetsmarknaden.

Ökningen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har bromsat in och minskat sedan februari 2018. I april 2018 uppgick antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning till 9 040 personer, vilket kan jämföras med inskrivna arbetslösa med starkare ställning på arbetsmarknaden som uppgick till 2 082 personer. Arbetslösa i utsatt ställning utgör därmed 81 procent av de inskrivna arbetslösa i länet, vilket är den högsta andelen någonsin. Prognosen är att den starka efterfrågan på arbetskraft kommer att hålla i sig under 2019 och gynna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden. Gapet bedöms således ha nått sin kulmen.

7.5 Skillnader i utveckling för olika grupper inskrivna arbetslösa

Diagrammet nedan illustrerar utvecklingen för varje delgrupp av arbetslösa med utsatt ställning¹⁴. Det framkommer att arbetslösa som saknar gymnasieutbildning är den största delgruppen fram till 2014. Denna grupp ökade i samband med finanskrisen 2008-2009, där nedskärningar och nedläggningar av företag gjorde att många i gruppen förlorade sina jobb och hade svårt att komma tillbaka i arbete när konkurrensen på arbetsmarknaden hårdnade. Även Arbetsförmedlingens nya uppdrag har påverkat inflödet av personer med kortare utbildningsbakgrund, då fler från denna grupp har blivit en del av arbetskraften.



Sedan 2014 har gruppen utomeuropeiskt födda varit den största enskilda delgruppen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning. En kombination av en ökad invandring från utomeuropeiska länder och etableringsuppdraget har bidragit till att gruppen har vuxit stadigt. Kurvans lutning visar att ökningstakten har avtagit under hösten 2017, vilket beror på förändrade reglerna i asylpolitiken som bidrar till att det inte längre kommer lika många flyktingar till Sverige. Inflödet av nyanlända har också ändrat karaktär där majoriteten nu är anhöriga till dem som tidigare fått uppehållstillstånd.

Gruppen av personer som har funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har också ökat över tid, men trenden sedan 2013 är att delgruppen minskar i antal. Den sista gruppen, äldre arbetslösa, har i princip varit oförändrad under några års tid, men har även den tenderat att minska den senaste tiden.

¹⁴ Här kan en person finnas med i flera av grupperna, till skillnad från föregående diagram där ingen dubbelräkning förekommer.

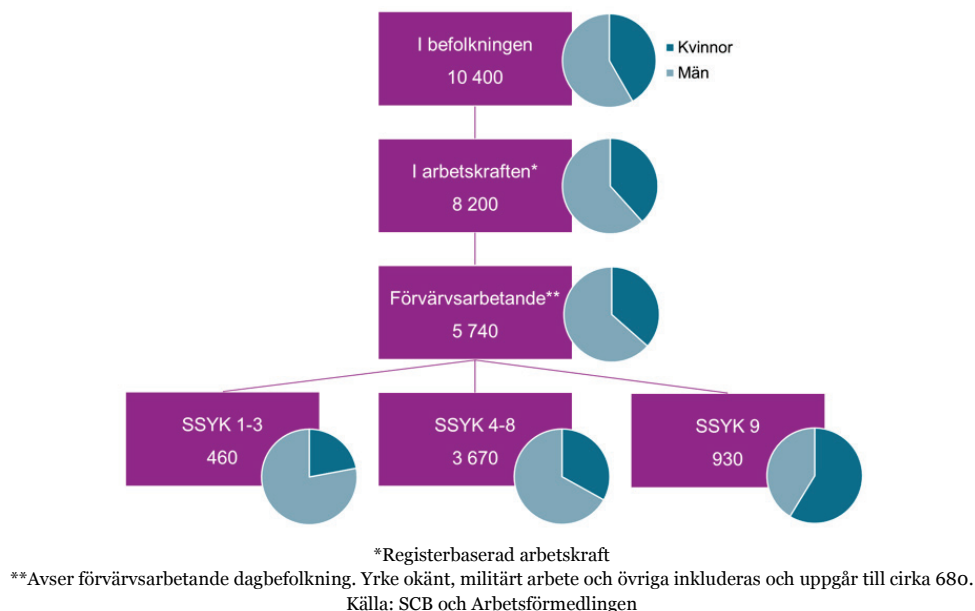
8 Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?

Drygt 10 400, eller 12 procent, av befolkningen i åldrarna 20-64 år i Blekinge, saknade en gymnasieutbildning år 2016. Det är en ungefär lika stor andel som i riket som helhet. Av de 10 400 som saknade gymnasieutbildning ingick närmare åtta av tio, 8 200, i *arbetskraften* varav drygt 5 740 var *förvärvsarbetande*. En genomgång av hur dessa personer fördelar sig på yrken inom olika kvalifikationsnivåer och mellan näringsgrenar visar på några observationer som är värda att lyfta fram i detta fördjupningsavsnitt.

En första observation är att arbetsmarknaden för personer som saknar gymnasieutbildning inte är begränsad till yrken som återfinns på den lägsta kvalifikationsnivån. Det vill säga till yrken utan, eller med bara låga krav, på utbildning.¹⁵ Inom dessa yrken arbetade år 2016 totalt 3 430 personer i åldrarna 20-64 år i Blekinge, varav 930 eller 27 procent, saknade en gymnasieutbildning.

Parallellt återfanns 2 460 personer med förgymnasial utbildning inom yrken vilka normalt kräver en gymnasieutbildning.¹⁶ Dessa 2 460 motsvarade 11 procent av samtliga förvärvsarbetande inom dessa kvalifikationsnivåer.

Vidare var 460 personer som saknade en gymnasieutbildning verksamma inom yrken som normalt kräver en eftergymnasial utbildning på minst två år alternativt hade ett chefsyrke.¹⁷ Det i särklass vanligaste yrket var företagssäljare, ett yrke som omkring 50 korttidsutbildade hade. Personer med förgymnasial utbildning utgör emellertid en mindre andel, omkring 2 procent, av det totala antalet förvärvsarbetande inom yrken med krav på eftergymnasial utbildning.



¹⁵ Avser yrken inom yrkesområde 9 enligt SSYK 2012.

¹⁶ Avser yrken inom yrkesområde 4-8 enligt SSYK 2012.

¹⁷ Avser yrken inom yrkesområde 1-3 enligt SSYK 2012.

En andra observation att lyfta är att kvinnor utgör en majoritet (59 procent) av de med kort utbildning som arbetar inom yrken utan, eller med bara låga krav, på utbildning. Detta är värt att uppmärksamma då kvinnor med kort utbildning visar ett tydligt lägre arbetskraftsdeltagande och en klart lägre förvärvsfrekvens än män.¹⁸ Det faktum att kvinnor utgör majoriteten av de med kort utbildning inom gruppen av yrken utan särskilda krav på utbildning förklaras i hög grad av att yrket städare återfinns här – ett yrke som till största del innehas av kvinnor. Sammantaget arbetade 345 personer som saknade gymnasieutbildning år 2016 som städare. Av dessa var 81 procent kvinnor.

Städare är vidare det näst största yrket bland personer med som saknar en gymnasieutbildning i Blekinge. Det allra största yrket är underhållsmekaniker och maskinreparatörer. Detta yrke återfinns inom en kategori av yrken där gymnasieutbildning normalt är ett krav. År 2016 hade närmare 360 korttidsutbildade yrket och utgjorde drygt 17 procent av det totala antalet förvärvsarbetande inom yrket.

De fem största yrkena för förvärvsarbetande 20-64 år som saknar gymnasieutbildning, 2016

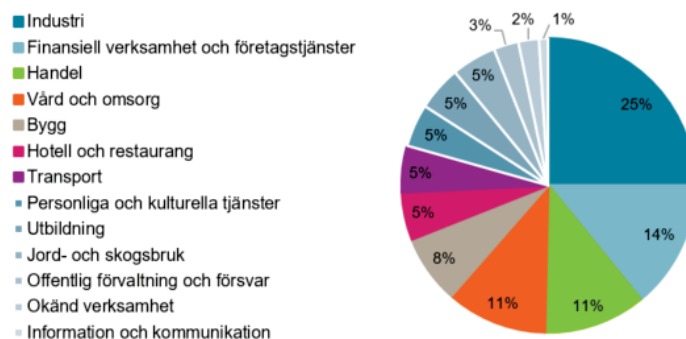
	Antal	Andel (%) kvinnor	Andel (%) män
Underhållsmekaniker och maskinreparatörer (7233)	357	17	83
Städare (9111)	345	81	19
Övriga servicearbetare (9629)	234	51	49
Fastighetsskötare (5152)	180	16	84
Vårdbiträden (5330)	166	89	11

Källa: SCB

Till de fem största yrkena bland personer med kort utbildning räknas också övriga servicearbetare, fastighetsskötare samt vårdbiträden. Dessa tre yrken sysselsätter vardera mellan 240 och 160 personer vilka har en grundskoleutbildning som högsta avslutade utbildning.

En tredje observation är att tillverkningsindustrin är den bransch som sysselsätter flest korttidsutbildade i Blekinge län. Var fjärde personer utan gymnasieutbildning arbetar inom industrin. Andra branscher där många som saknar gymnasieutbildning arbetar i länet är finansiell verksamhet och företagstjänster, handel samt vård och omsorg.

Högst förgymnasialt utbildade förvärvsarbetande
20-64 år efter näringsgren i Blekinge län 2016



¹⁸ År 2016 var *förvärvsfrekvensen* bland kvinnor (20-64 år) som saknade gymnasieutbildning 48 procent, att jämföra med 60 procent bland män.

9 Utmaningar på länets arbetsmarknad

Många arbetsgivare i Blekinge län planerar att utöka sin personalstyrka, och med stor efterfrågan på arbetskraft uppger arbetsgivarna att det är svårt att hitta den kompetens de efterfrågar. Parallellt har antalet arbetslösa som står längre ifrån arbetsmarknaden gradvis ökat, och idag har fler än fyra av fem arbetslösa en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Arbetslöshetens sammansättning har aldrig varit mer komplex än nu, och aldrig tidigare har så många arbetslösa haft ett så omfattande och skiftande behov av insatser och stöd från Arbetsförmedlingen och andra samhällsinstitutioner.

9.1 Tre viktiga utmaningar

Arbetsförmedlingen står inför tre viktiga utmaningar de närmaste åren:

- *Bidra till en effektiv matchning*
- *Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden*
- *Motverka långa tider i arbetslöshet*

Blekinge län befinner sig i ett gynnsamt konjunkturläge. Efterfrågan på arbetskraft fortsätter att vara stark, och både offentliga och privata arbetsgivare planerar att utöka sina personalstyrkor. Samtidigt visar Arbetsförmedlingens prognosundersökning att det blivit allt svårare för arbetsgivare i länet att hitta efterfrågad arbetskraft. Det som utmärker arbetsgivarnas efterfrågan är att de i stor utsträckning behöver rekrytera personal med gymnasial- och eftergymnasial utbildning. Trots många inskrivna arbetslösa kan tillgången på arbetslösa med efterfrågade kompetenser inte möta det arbetsgivarna efterfrågar. Utvecklingen bedöms därför leda till en större obalans på arbetsmarknaden, vilket försvårar uppdraget att sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft och ökar därmed också risken för långtidsarbetslöshet.

9.2 Stor obalans på arbetsmarknaden

Många arbetsgivare upplever brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens vid rekrytering. Inom många bristyrken är det huvudsakliga problemet ett för lågt utflöde från det reguljära utbildningssystemet. Situationen förvärras dessutom av att det är fortsatt många ungdomar som har svårt att fullfölja sina gymnasiestudier, eller avbryter sin gymnasieutbildning i förtid. Det är viktigt att rusta grundskoleelever för deras långsiktiga studier, inte minst genom att tidigt informera i skolan om arbetsmarknaden. Att motivera ungdomar att fullfölja gymnasiet är en viktig utmaning för hela samhället. Möjligheterna att genomföra gymnasieutbildning även i vuxen ålder är också viktigt, vilket är av stor betydelse både för den enskilda individen och för arbetskraftsförsörjningen.

Arbetsgivarna har också ett stort ansvar för den framtida arbetskraftsförsörjningen. Arbetsplatser och yrken behöver bli attraktivare för att locka fler studenter till de utbildningar som leder till jobb där det råder brist på arbetskraft. Det gäller bland annat flera gymnasieutbildningar med en tydlig yrkesinriktning och yrken som tillhör offentlig verksamhet.

En väl fungerande kompetensförsörjning är central för tillväxt och välfärdsutveckling. För att underlätta arbetskraftsförsörjningen krävs en rad insatser. En viktig åtgärd är att fortsätta stärka Arbetsförmedlingens arbete inom vägledning och ytterligare intensifiera arbetet med studiemotiverande insatser. Detta är särskilt viktigt för dem som saknar en gymnasieutbildning, vilket är en vattendelare på svensk arbetsmarknad. Arbetsförmedlingen behöver också fortsätta att stärka arbetsgivararbetet och använda de verktyg som finns inom arbetsmarknadspolitiken på ett sätt där det är enkelt och attraktivt för arbetsgivare att nyttja möjligheterna som finns. Samtidigt är det centralt att förstärka de arbetslösas position på arbetsmarknaden genom olika utbildningsinsatser för att förbättra tillgången på arbetskraft de kommande åren. Den stora bristen på arbetskraft är en utmaning som kräver många breda lösningar som bygger på samverkan mellan Arbetsförmedlingen, kommuner, näringsliv och andra aktörer.

9.3 Fortsatt svårt för personer med kort utbildning

Den långvariga högkonjunkturen och starka jobbtillväxten har gynnat många grupper, men den kommer inte alla till del. En förutsättning för att etablera sig på dagens arbetsmarknad är i princip en gymnasieutbildning. För dem som har en kort utbildning är det därför fortsatt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden är märkbart lägre för dem som saknar gymnasieutbildning och arbetslösheten är mycket högre än för övriga utbildningsnivåer.

Andelen och antalet inskrivna arbetslösa med kort utbildning har ökat de senaste åren. Ungefär en tredjedel av de arbetslösa saknar en gymnasieutbildning, varav närmare två tredjedelar är utrikes födda. Utrikes födda som saknar gymnasieutbildning deltar generellt i lägre utsträckning i arbetslivet, och det gäller inte minst för kvinnor där det finns utmaningar både vad gäller att öka arbetskraftsdeltagandet och integrationen. För att dessa personer ska få en fast förankring på arbetsmarknaden är det därför viktigt att möjligheter finns för vidare studier, som är anpassade till både individen och arbetsmarknaden. Arbete och sysselsättning är en central komponent i integrationsarbetet, både för att ta vara på människan som resurs och inkludera dem i samhällsgemenskapen och för att motverka utanförskap. För att lyckas med uppdraget att etablera och integrera nyanlända krävs det att Arbetsförmedlingen även fortsättningsvis hittar samverkansformer med kommunerna och andra berörda parter.

Det är viktigt att belysa att gruppen utomeuropeiskt födda är långt ifrån en homogen grupp. Inom gruppen finns personer med mycket begränsad utbildningsbakgrund och personer med både högre utbildning och kvalificerad yrkeserfarenhet. Andelen som saknar gymnasieutbildning är drygt 45 procent. Motsvarande siffra för de arbetslösa födda i Sverige är 20 procent. Insatserna för gruppen måste därför utgå från de en-

skilda individernas förutsättningar och behov. För en del behövs grundläggande utbildningsinsatser och för andra handlar det exempelvis om ekvivalering av tidigare utbildningar och validering av yrkeserfarenheter.

Att vägleda fler arbetssökande till utbildning som leder till arbete är viktigt, men utbildning är inte hela lösningen. Alla med kort utbildning kommer inte ha förutsättningar att studera. Behovet av jobb för personer med kort utbildning blir därför fortsatt stort de kommande åren. För arbetslösa som inte har förutsättningar att genomgå längre utbildning är subventionerade anställningar ett viktigt verktyg för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Parallellt finns det också stora behov av att det skapas fler jobb med låga utbildningskrav och att trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden sänks.

9.4 Motverka långa tider i arbetslöshet

Det är fortsatt viktigt att förhindra att personer hamnar i långa arbetslöshetstider och att öka möjligheterna för dem som har varit arbetslösa länge att komma ut i arbete. Antalet långtidsarbetslösa har ökat över en längre tid. Det är grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden som har störst risk att hamna i längre tider av arbetslöshet, och eftersom andelen i denna grupp växer bland de inskrivna arbetslösa är risken överhängande att långtidsarbetslösheten fortsätter att vara hög.

Den avgörande faktorn till att långtidsarbetslösheten stiger är att gruppen med högst förgymnasial utbildning växer bland de inskrivna arbetslösa. Kvinnor som saknar gymnasieutbildning är den grupp som ökar mest bland de långtidsarbetslösa, och därför bör insatser fokusera på kvinnor med kort utbildning.

För att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser, framför allt utbildning, men också subventionerade anställningar och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. De arbetsmarknadspolitiska insatserna som erbjuds, exempelvis extratjänster, arbetsmarknadsutbildningar och arbetspraktik, syftar både till att höja den arbetssökandes kompetens och att öka kontakterna med arbetslivet. Därtill krävs ett välutbyggt och välfungerande samarbete med en rad olika aktörer, såväl med näringslivet som med kommuner och landsting samt arbetsmarknadens parter.

9.5 Utmaningarna på arbetsmarknaden kräver samarbete

För att Arbetsförmedlingen ska lyckas med sitt uppdrag krävs det att arbetsmarknadspolitiken understöds av insatser inom andra politikområden. För utbildningsväsendet framträder detta genom en stor brist på lärare men också att de arbetssökande som är i behov av utbildning är en heterogen grupp, vilket ställer krav på flexibla utbildningslösningar. I förlängningen ökar också kraven på andra politikområden såsom bostads- och näringspolitiken. Arbetsförmedlingen behöver fortsätta och i än högre omfattning samverka och samarbeta med andra aktörer, såväl olika typer av organisationer som offentliga och privata aktörer. Allt för att kunna möta de gemensamma utmaningarna på arbetsmarknaden framöver.

Bilagor

9.6 Bilaga 1 Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagens kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 302 arbetsställen inom det privata näringslivet i Blekinge län och svarsfrekvensen blev 94 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 58 offentliga arbetsgivare i urvalet i Blekinge län och svarsfrekvensen uppgick till 100 procent.

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

9.7 Bilaga 2 Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

9.8 Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 4 2017 och kvartal 1 2018, Blekinge län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Förgym- nasial	Gym- nasial	Efter- gymnasial
Olofström	11,0	11,2	10,8	16,7	7,0	5,9	27,3	28,3	7,4	10,0
Karlskrona	8,5	7,6	9,3	14,6	6,7	5,0	31,1	27,3	7,7	5,1
Ronneby	14,3	13,2	15,2	23,8	9,8	6,5	49,8	39,2	9,6	11,1
Karlshamn	9,9	9,7	10,1	15,5	7,7	5,8	35,0	28,3	7,8	6,9
Sölvesborg	8,4	8,3	8,5	16,2	7,2	5,8	24,9	20,1	7,5	4,6
Länet	10,0	9,4	10,6	16,7	7,5	5,6	34,7	29,3	8,0	6,7
Riket	7,4	7,0	7,7	9,8	6,4	3,9	21,5	22,7	5,9	4,9

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Blekinge län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna på ett och fem års sikt för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2018.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se